Fiyatı: 6 TL (Kdv Dahil)

Yöre

AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ
YIL:10 SAYI:116 KASIM 2009

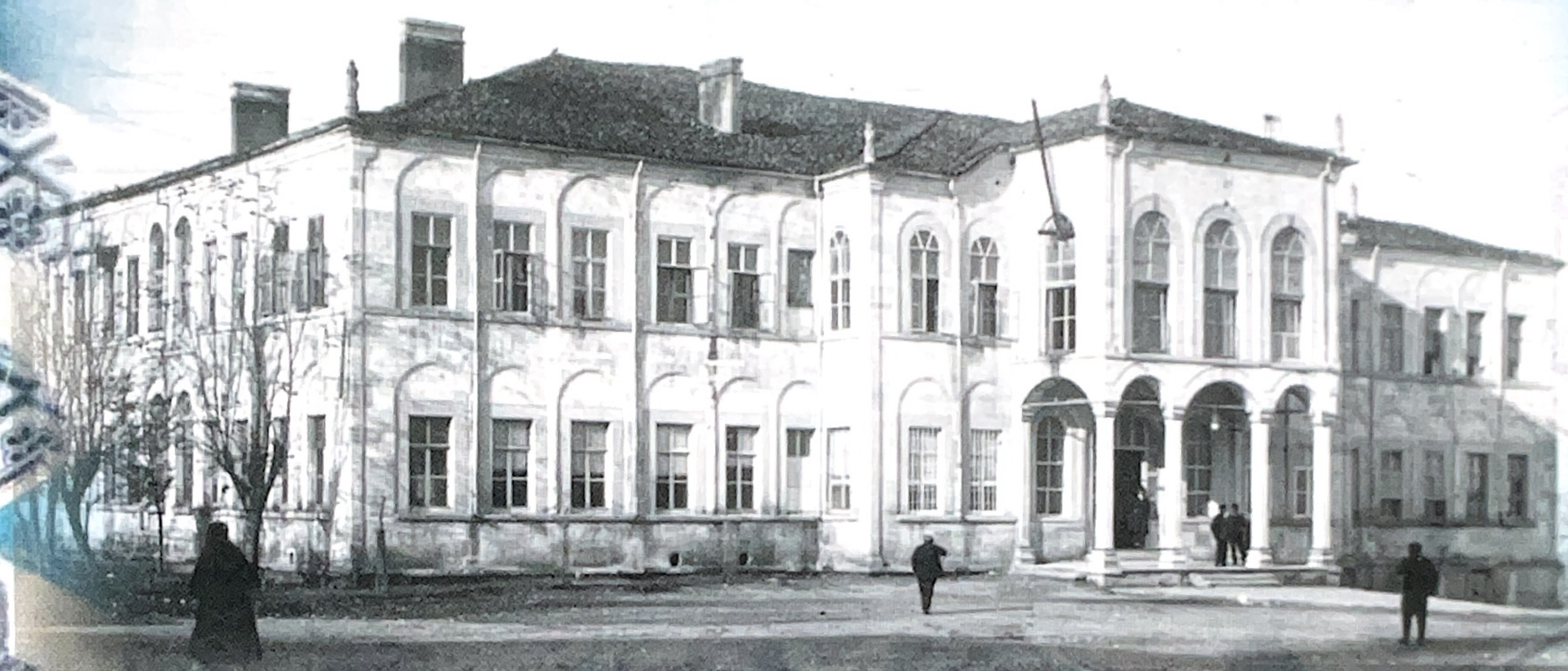

MÜŞİRLİK DAİRESİ (TÜMEN BİNASI) VE BELEDİYE BİNASI 110 YAŞINDA
Yrd. Doç. Dr. Ratip Kızrancıgil

EDİRNE MURADİYE CAMİSİ VE ÇİNİLERİ
Hakan Akıncı

"SON İŞGAL SONSUZ KURTULUŞ"UN 87. YILI KUTLU OLSUN
Ayhan Tunca

KIRKLARELİ'DE İKİ TARİHİ BİNANIN HİKAYESİ
Nazif Karaçam

İKİNCİ ALFABE KİTABINDAN, ÖĞRETMENLİK ANILARINA DÖNEMİN EDİRNE'SİNDEN NOTLAR (2)
Erdoğan Gökçe

Margi

Kaliteli ve Kazançlı Alışverişin Adresi

Ayhan Tunca'nın son kitabı

"EDİRNE SULTAN II. BAYEZİT KÜLLİYESİ VE SAĞLIK MÜZESİ"

9 FARKLI DİLDE ANLATIM

KİTAPÇILARDA

Yöre Dergisi, Muhittin Günel İş Merkezi No:125 Edirne
Tel: 284 213 13 84 -542 283 2382
www.edirneyore.com
yoredergisi@hotmail.com

yöre
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ
ISSN 1302-7077 Cilt:10 Sayı:116

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ayhan TUNCA

Genel Yayın Yönetmeni
Hüseyin AĞIRSEVEN

Görsel Yönetim
Tunç ÜÇER

Grafik ve Sayfa Tasarımı
A. Ersin ŞENERLER

Editör
Cumhur ÇAĞLARER

Yayın Koordinatörü
Cavit GÖÇMEN

Kırklareli Temsilcisi
Nazif KARAÇAM
0.288.214 19 56

Baskı
İNKILAP KİTAPEVİ
BASKI TESİSLERİ
Çobançeşme Mah.
Sanayi Cd. Altay Sok.No:8
YENİBOSNA-BAHÇELİEVLER
İSTANBUL
Tel: 0212 496 1181-82

Yönetim Yeri
Talatpaşa Cad.
Muhittin Günel İş Merkezi
No:125 EDİRNE

ABONE KOŞULLARI
Yıllık : 60 YTL
Resmi kurum ve
kuruluşlara : 70 TL
6 Aylık : 35 TL
Yurtdışı : Yıllık 60 Avro
Şehirdışı abonelerden
8 YTL Posta
ücreti alınır.

ABONELİK İÇİN
Abone Bedelini PTT
128 00 26 No'lu Posta Çeki
hesabına Ayhan TUNCA adına
ve yurtdışı ödemeleri Edirne
İş Bankası 739 464 No'lu
hesaba yatırabilirsiniz

İLETİŞİM
Yöre Dergisi
Tel - Faks : 0284 213 13 84
EDİRNE HABER Gazetesi
Tel : 0284 212 04 45

Gsm: 0542 283 23 82
e-mail : *yoredergisi@hotmail.com*
web adres: *www.edirneyore.com*

116. SAYI

Edirne'nin mimari dokusunu çarpıcı biçimde cazibeli kılan iki tarihi yapıdan biri, Edirnelilerin Tümen Binası adıyla andıkları; ancak yapıldığı dönemdeki doğru adıyla Müşirlik Dairesidir...

Bu daire, büyük bir sessizlik içinde 110 yaşını doldururken; yine, Edirne'nin en güzel binalarından diğeri; **"Belediye Dairesi"** de aynı yaşı yakalamış durumdadır.

İkisi de, temel atma ve bitiş gününü birlikte yaşamıştır ki; bu yanyanalığın kısa öyküsü Ratip Kazancıgil'in kaleminde, elinizdeki sayıda dile geldi...

***

116 sayı, bir Kasım ayı sayısıdır ve Edirne'nin **"Sonsuz Kurtuluşu"** olan 1922'i Kasım'ı bu sayıda, bir özel gün olarak güncellenmiştir.

***

Yöre Dergisi'nin değerli emekçisi Nazif Karaçam, yaşadığı şehrin önemli bir talihsizliğini **"Eski Yunan Eğitim Okulu"** binası ile **"Türk Ocağı Binası"** çevresinde ele almış ve bu iki yapıyı kurtarmanın çağrısını bu sayıda yinelemiştir.

***

Yeniköy, Uzunköprü'nün, bir beldesi iken, yeniden köy kimliği ile anılmaya başlamış çok önemli bir yerleşim yeridir ve bir kültür deryasıdır...

Bu köyü önceki yıllarda da kısa biçimde ele alan Yöre, bu kez, Ayhan Tunca'nın kaleminden, geniş bir araştırma yazısı olarak sunmaktadır...

***

Sanat Tarihçi Hakan Akıncı, Muradiye Camisi'ni çok önemli ve ayrıcalıklı kılan bir güzel çalışmayla yer aldı bu sayıda.

Erdoğan Gökçe, babası, değerli eğitimci, A. İhsan Gökçe'ye ilişkin anılarını yazmayı 116. sayıda da sürdürdü...

Diğer sayılarda buluşma dileğiyle saygılarımızla.

İÇİNDEKİLER

1- Edirne Müşirlik Dairesi'nin Hizmete Açılışı ile Edirne Belediye Binası'nın Temelinin Atılışı
Yard. Doç. Dr. Ratip Kazancıgil 3

2- Son İşgal, Sonsuz Kurtuluş'un 87. Yılı Kutlu Olsun
Ayhan Tunca 9

3- Kırklareli'de İki Tarihi Binanın Hikayesi
Nazif Karaçam 11

4- Uzunköprü Yeniköy
Ayhan Tunca 13

5-Edirne Muradiye Camii ve Çinileri
Hakan Akıncı 29

6- İkinci Alfabe Kitabından Eğitim Uygulamaları ve Öğretmenlik Anılarına; Dönemin Edirne'sinden Notlar
Erdoğan Gökçe 36

EDİRNE MÜŞİRLİK BİNASININ HİZMETE AÇILIŞI İLE EDİRNE BELEDİYE BİNASININ TEMELİNİN ATILIŞI

Ratip Kazancıgil (*)

2009- 2010, Eski adıyla Edirne Müşirlik binasının hizmete açılışı ile Edirne Belediye binasının temelinin atılışının 110. yıl dönümü.

Bu nedenle Edirne şehir tarihi ile ilgilenen kurumlarla genç kuşağa bir hatırlatma yapmanın faydalı olacağını umuyorum.

Her iki bina da, Edirne tarihinin önemli olaylarına sahne olmuştur ki, bu yazımızda onlara dokunmayıp, sadece yapılışları hakkında kısa bilgi sunulacaktır.

Yazı; Aşçı Dede Halil İbrahim'in **"Hatıralar"**(1) adlı eseri ile Tosyavizade Dr. Rıfat Osman Bey'in **"Edirne Rehnüması"**(2) adlı eserinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Önce Aşçı Dede'nin anılarını okuyalım:

"***Müşirlik binasının açılışı, Belediye dairesinin temelinin atılışı***(3) ***Padişah'ın tahta çıkış yıl dönümüne rastlayan Rûmi 1315 senesi Ağustos'un 19.Perşembe (M.31 Ağustos 1899) günü Edirne'de yeni Müşirlik Dairesi'nin açılış töreni yapıldı. Bütün üst düzey temsilcileri, subaylar, bilginler, şeyhler ve belde ileri gelenleri erkenden toplandı.***

Dualar okunduktan sonra, Müşir Arif Paşa hazretleri anahtarı alarak dairenin kapısını açtı.

İçeriye girince yüzümüze bir bahar sabahının rüzgârı vurdu. Her tarafa serilmiş yataklarda, Müşir Paşa'nın buyruğu ile sünnet ettirilmiş iki

1- Aşçıdede Halil İbrahim, Hatıralar, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmet Ali Akbay,İstanbul Ansiklopedisi Kütüphanesi 3, Nurgök Matbaası, İstanbul,1960, s:104
2- Tosyavizade Dr. Rıfat Osman, Edirne Rehnüması, Çev. Dr. Ratip Kazancıgil, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi yayınlaru No:15, Edirne,1994,s:58-61
3- Dili sadeleştirilmiştir.
4- Cennet yapısı.
5- Bir dairede sekreterlerin yazdıkları yazıları düzelten.
6- Bardak

(*) Yrd. Doç Dr. T.Ü.Tıp Fak. Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı / Edirne

M. Edip Ağaoğulları'nın arşivinden

"Kartpostallardaki Edirne"

Kurulduğu yıllarda Müşirlik Dairesi

Tümen Karargah Binası'nın (Daire-i Müşire) İkinci Ordu Karargahı olarak açılışı merasiminin fotoğrafı 449 sayılı 20 Ekim 1899 tarihinde yayınlanan Servet-i Fünun Dergisi'nin 100. sayfasında bulunmaktadır.

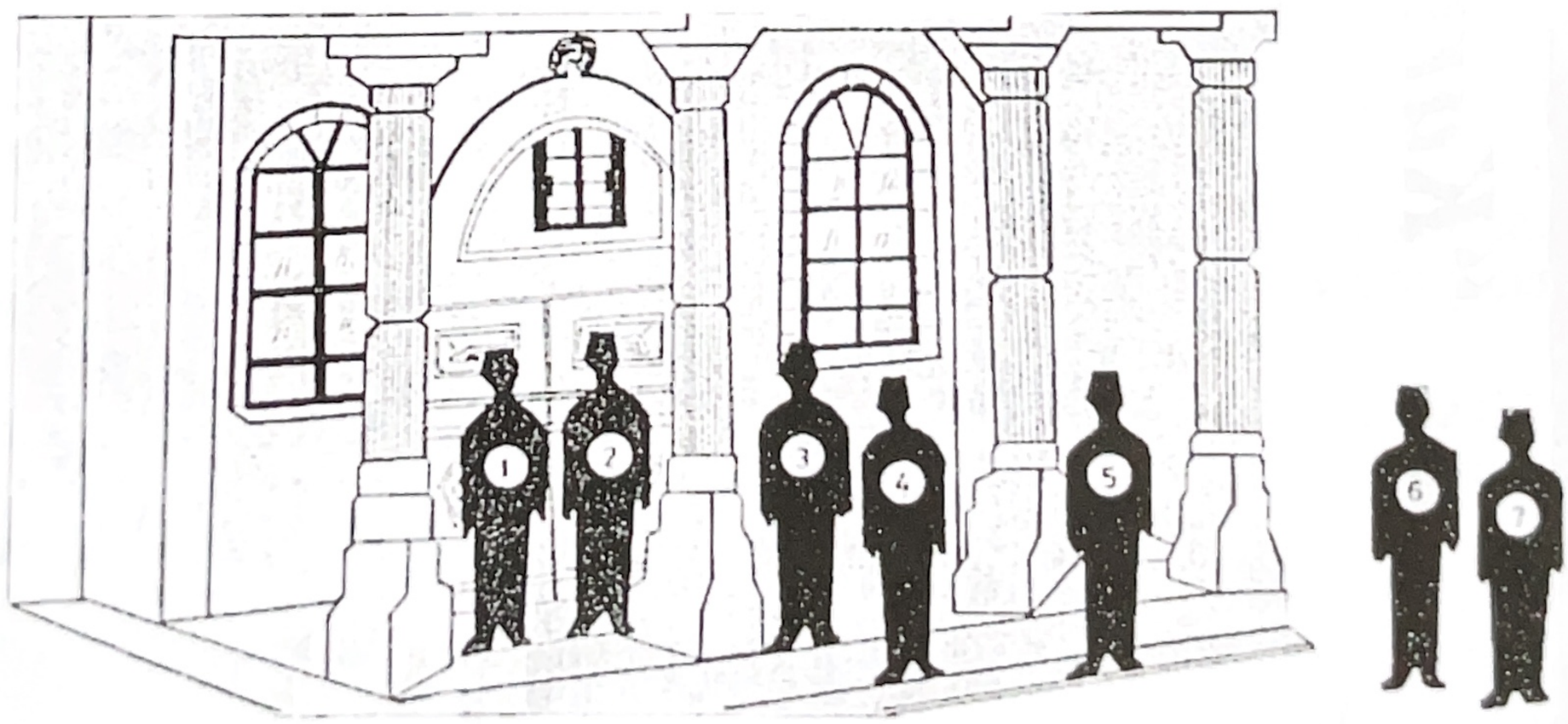

1-) İkinci Ordu Komutanı Maraşal Arif (Dağdeviren) Bey
2-) Edirne Belediye Reisi Cezzarzade Dilaver Bey
3-) Edirne Müftüsü Süleyman Bey
4-) Vilayet Matbaası Müdürü Şevket
5-) Defterdar Mehmet Bey
6-) Defterdar Yardımcısı Müfit Bey
7-) Topçu Tuğgeneral Ahmet Canik

M. Edip Ağaoğulları'nın arşivinden

"Kartpostallardaki Edirne"

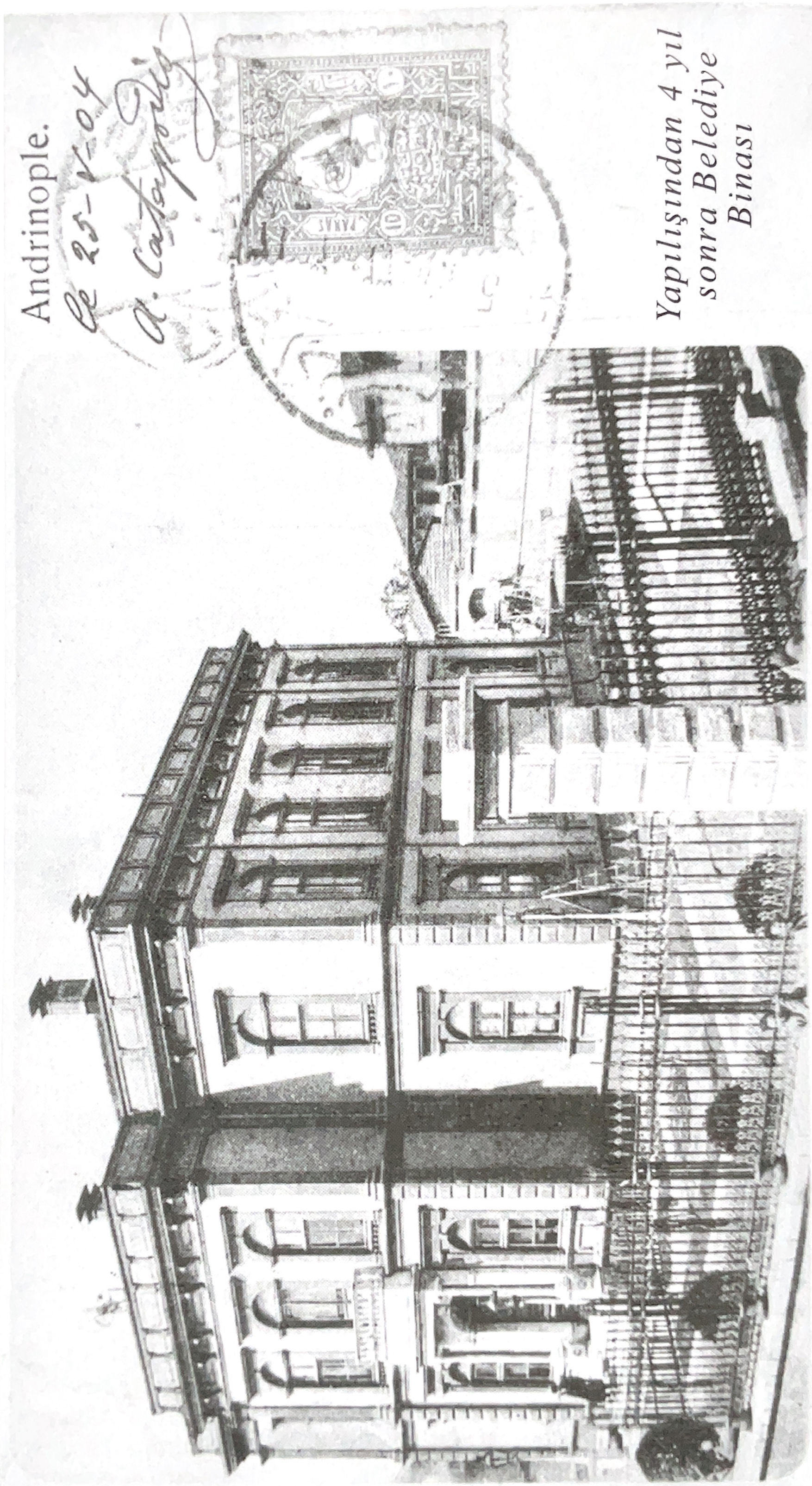

yüz çocuk yatıyordu. Ertesi günü de arabalarla bütün kalemler (bürolar) bu yeni daireye taşındılar.

Ben kendim bu yeni daireye "Dâr-üs-selâm(4)" adını koydum. Cumartesi günü levazım dairesi reisi Ahmet Kemal Paşa'ya, muhasebeci Tahsin Bey'e, tüm müdür yardımcısı mümeyyiz(5)efendilere birer kupa(6)soğuk limonata ile birinci cinsten birer sigara gönderdim ve birer kâğıda da:

Hoş âmedi şarabını bu dâr-üs-selâmda

Nuş edüp dâim olasın zevk-ü sefada

(Bu Cennet yapısına hoş geldin

Şerbetini içip, zevk ve sefa ile oturasın)

Dizesini yazarak kahveci Ömer ile ayrı ayrı dağıttım."

Belediye binasının temelinin atılması:

"Askerlik dairesinin açılış törenin yapıldığı gün, yeni belediye dairesinin de temel atma töreni vardı. Toplu olarak oraya gidildi, fakat ben gitmedim.(Keşke gidip o töreni de anlatsa imiş.) ***Zira, bir cennet mekânına bir cehennem lâzımdır.***

Belediye'de şenlik geceleri, alafranga çalgılar çalınıp balo türü dans oynayacaklardır. İyş-ü işretle hora tepeceklerdir. Her türlü fisgu fücur (fitne fesat) oradadır. Benim yerim değildir."

(Bir dönemin iki zıt değer yargısını göstermesi bakımından önemli bir anlayış ve anlatış örneği)

Müşirlik Dairesi'nin (Tümen Binası) bugünkü görünümü

Aşçı dedenin sunmaya çalıştığımız konu hakkındaki bizce çok değerli anıları burada son buluyor.

Şimdi Dr. Rıfat Osman Bey'in yazmış olduklarını görelim:

Kumandanlık Dairesi (Müşirlik Dairesi de derler)

Müşir Arif Paşa'nın özveri ve çabası ile R.7 Temmuz 1313/M.19 Temmuz 1897 tarihinde Halil Paşa ve Gümrük Hanları aralarında yapımına başlanarak R.19 Ağustos 1315/ (M.31 Ağustos 1899) da

Müşirlik Dairesi'nin (Tümen Binası) günümüzden bir başka görünümü

açılış töreni yapılmıştır. 1800 metre kare arsa üzerinde iki katlı, 44 oda 2 salonlu büyük bir binadır.

Edirne'nin 2. Ordu merkezi yapıldığı zaman askerler Hükümet Konağı'nın harem dairesinde kalmışlar ve bir süre sonra Kıyık'ta Ahmet Paşa konağına taşınmışlar ve bu konak yerine yapılan büyük daire, mevcut komutanlık dairesinin yapımından sonra Müşir Arif Paşa'nın oturmasına ayrılmış idi.

Meşrutiyetin ilânından sonra R.31 Ekim 1324/M.13 Kasım 1908'de açılış töreni yapılarak askeri karargâh burada kurulmuş ve Bulgar istilası sırasında yardım için Edirne'ye gelen Hilâl-i Ahmer Hastanesi(7) heyeti burada çalışmış ve Edirne'nin geri alınışında bu bina Osmanlı Hilâl-i Ahmeri'ne devrolunmuştur.

R.1332/M.1916-1917'de Dâr-ül Eytam-ı Şüheda'nın geçici olarak bu binada kalmış olduğu sırada yanmıştır."

Dr. Rıfat Osman Bey, adı geçen tarihe kadar Edirne'de ordu ve kolordu komutanlığı görevinde bulunanların da listesini vermiştir.

Belediye binasının bugünkü görünümü (Foto: A. Ersin Şenerler)

"Müşir Rauf Paşa, Müşir Veysel Paşa, Tahir Paşa, Mahmut Hamdi Paşa (Macar), Müşir Arif Paşa, Nâsır Paşa, Nâzım Paşa, Abdullah Paşa, Salih Paşa, Ahmet Abuk Paşa, Hasan Rıza Paşa, Faik Paşa (I.Dünya Savaşında Kolordu ile Edirne'den Çanakkale cephesine hareket etmiştir.)Albay Cafer Tayyar Bey (Ateşkesten sonra).

Belediye Dairesi

Edirne'de ilk defa olarak H.1284/M.1867-1868'de Vali Hurşit Paşa tarafından kurulan "Daire-i Belediye" bazı eski binalarda çalışmakta iken, şimdiki bina Belediye Başkanlarından Cezzarzâde Dilâver Bey'in çabası ile H.1316/ M.1898-1899 senesinde 5000 küsur lira harcanarak yaptırılmıştır.

İki katlı, 10 oda ve 2 salonu vardır. Bulgar istilasında bu bina Belediye Meclisi tarafından (Kral Köşkü) olmak üzere Bulgar Kralı Ferdinand'a ayrıldığından Belediye Dairesi Sanat Okulu'na(8) taşınmıştır. H.1330/M.1911-1912 tarihinden sonra yanındaki evler ve önündeki dükkânlar kamulaştırılarak yıktırılmış ve batı yönündeki bahçe genişletilmiş ve sağlık müdürlüğü binası yaptırılmıştır."

Bu değerli bilgileri yazarak bizleri aydınlatmış olan her iki kaynağın yazarlarına sonsuz saygı ve rahmetler.

7- Mısır Hilâl-i Ahmer Hastanesi heyeti olması gerekir.
8- Günümüzdeki Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi

haberin doğru adresi www.edirnehaber.org
EDİRNE HABER
1992 "Size Yeter"

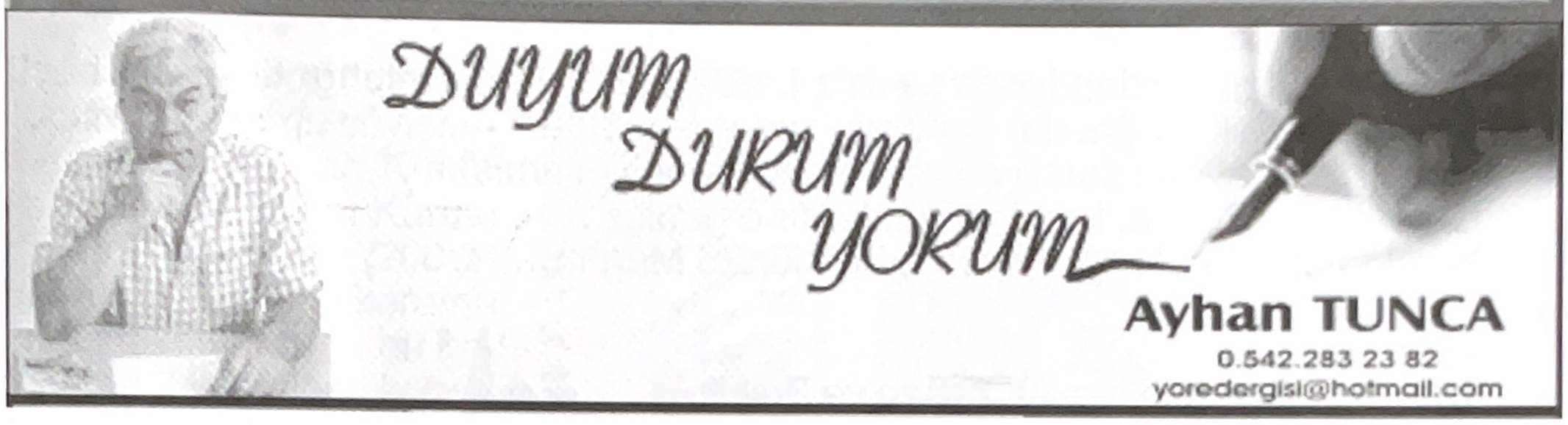

"SON İŞGAL SONSUZ KURTULUŞ"un 87. YILI KUTLU OLSUN

Edirne'nin 1361'de, Türkler'in eline geçmesi sonrasında, burada yaşayanlar, bir payitahtın tüm avantajlarını ve müşterek heyecanını soludu.

Sevimsiz günlerini de...

Ama onlar; asla, bir işgal görmedi.

Savaş, Edirneliler için ya şarkta, ya Varna'da veya benzer uzaklıklarda yaşanmıştı ve Edirneliler için bütün bunlar, sadece uzaktan izlenen olaylardandı...

***

Ta ki, 1829'a kadar...

Adeta elleriyle verdiler Edirne'yi, dönemin kumandanları.

Direnelim diyenler çıksa da, etkili olamadılar.

İşte o zaman **"anyayıkonyayı"** anladı burada yaşayanlar; ama iş işten geçmişti...

Edirneliler, savaş denen bela yanında, işgal denilen felaketle de ilk kez 1829'da tanıştılar.

Ruslar, talan ettiler şehri ve Edirne'den ilk ciddi göçler bu işgal günlerinde yaşandı.

Zenginler kaçtılar, zengin konaklarına Balkanlardan gelen şimdiki moda adıyla, Romanlar yerleşti.

***

Sonra 1877-78... Şu, adına 93 Harbi denilen yıllar...

Anlatmaya ne gerek var!

Bir imparatorluk sarayı yok oldu.

Ahmet Eyüp ve Cemal paşalar, İstanbul'dan gelen emirleri de dikkate alarak,

20 Ocak 1878 günü teslim ettiler Edirne'yi...
Savunmasız...
Ve Ruslar el kol sallayarak girdiler Edirne'ye...

***

1913...
155 günlük savunma günleri döneminde çekilen acılar, süpürge tohumundan ekmek,26 Mart 1913 günü gerçekleşen işgalden sonra aranır oldu.
Bulgarların girmediği ev kalmadı Edirne'de...
26 Mart 1913 günü, teslim oldu Edirne ve Sarayiçi'de ağaç kabuğu yenilen günler yaşandı.
Dedem de bunlardan biridir ve ikiz kardeşi Ali burada kaptığı tifo mikrobuyla götürüldükleri Eski Zağra'da, dedemin kollarında öldü.
Dedem, o olaydan sonra deli-dolu biri olarak yaşamıştır.
Gerçekten de kara, kapkara günlerdir o günler...
Yerel tarihimizdeki adı **"Kara Gün"**dür,26 Mart'ın...

***

1918,Mondros...
Trakya üzerinde bitmeyen Yunan ve Bulgar hesapları...
Rum çeteleri...
20 Temmuz 1920...
Yunanlar, Fransızların da desteği ile Anadolu'daki tümenlerinden birini Marmara kıyılarına çıkardılar.
25 Temmuz'da Edirne'ye girdi Yunan...
Cafer Tayyar Bey esir...
Başarısız bir Meriç boyu savunması...
Hala tartışılan bir genel başarısızlık...
Derken...
Trakya Paşaeli örgütlenmeleri...
Mustafa Kemal!
Ankara'dan sesleniş:
"Trakya davası, Anadolu davası ile ikizdir. Türk Milleti'nin fedakârlığı ve metaneti sayesinde, her iki dava da kurtarılacaktır!"
Ve...
Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile birleşme...

***

Mudanya Mütarekesi...
Meriç Nehri, sınır...
Mütareke koşulları yönünde Edirne'nin, geri alınması...
25 Kasım 1922...

***

Evet!
Özellikle gençler ve tabi diğerleri de...
Yaşadıkları yerlerin hangi mücadeleler sonrasında **"bağımsız ve yaşanabilir"** duruma dönüştüğünü bilmemektedir.
Sanki yolda bulunmuş bir yörede veya ülkede yaşıyormuşuz türünden bir ilgisizlik içindeyiz...
Elbette 1920 son işgal,1922 sonsuz kurtuluşumuzdur...
Ama...

25 Kasım 2009 tarihli Edirne Haber Gazetesi'nde yayınlanmıştır

KIRKLARELİ'NDE İKİ TARİHİ BİNANIN HİKAYESİ

Nazif Karaçam(*)

Kırklareli'nde tarihi dokunun korunduğu söylenemez. Gerçi Edirne Kültür ve Tabiat Varlıkları Kurulu Kırklareli'nde birçok *(200'ün üstünde)* bina için koruma kararı almıştır ama bu kararlar tarihi eserlerin korunmasına yetmemektedir. Örneğin Kırklareli merkezinde Rum yapımı tarihi bir okul yanmış *(neden yandığı açıklanmamıştır)*, bir başka tarihi bina ve bir tarihin tanığı, ve tarihin mekanı olan Türk Ocağı binası ise yıkıma terk edilmiştir. Geçmişte bu iki binada cereyan eden olaylar, konuşmalar ve tarihi kişilerin ziyaretleri yakın tarihimizde yer alan bazı şeyleri ifadede belge niteliğindedir. Ama öte yandan Kırklarelili bir iş adamı Ergin Kalınoğlu çıkıyor kentin Yayla Semti eteklerinde yer alan ve halkın **"Papazın Evi"** olarak adlandırdığı binayı satın alıyor ve gelecek kuşakların ilgisine ve bilgisine sunmak üzere restore ettiriyor. Yanan ve yıkıma bırakılan iki bina devlete aittir. Şu anlaşılıyor ki, devlet kendisine ait tarihi eserlerin korunmasında, onarımında zorlanmakta ya da yerel yöneticiler ihmalkâr davranmaktadırlar.

Geçenlerde Ergin Kalınoğlu ile Yayla'ya *(Koca-*

Tarihi Türk Ocağı Binası
Atatürk 1930'da burada kültür hakkındaki görüşlerini açıkladı (Fotoğraf: Nazif Karaçam Arşivi)

(*) Araştırmacı-Yazar

Kırklareli'de 1905 yılında Amerika'nın yaptırdığı Yunan Eğitim Okulu.
Atatürk 1930'da İlkokul olarak hizmet veren bu okulu ziyaret etti (Fotoğraf: Nazif Karaçam Arşivi)

bayır'a) çıkan Eski Hükümet Caddesi üzerindeki *(şimdilik papazın evi diyelim)* kendisine ait restore ettirmekte olduğu binada idik. Restorasyon ustaları çalışıyordu. Uzun zamandan beri sürdürülen çalışmalardan sonra binanın muhteşem tarihi görüntüsü büyük ölçüde ortaya çıkmıştı. Kalınoğlu, binanın mimarı tarzına uygun onarıldığını söylüyordu. Binayı Kırklareli'nde halkın kültürel ve sanatsal etkinliklerinin hizmetine sunacağını, ama binanın göreceği hizmet biçimine göre daha ismini pek belirlemediğini, bina Kent Müzesi, Kent Kültürevi gibi isimler verebileceğine vurgu yaparken burada aydınların, kültür ve sanat erbabı kişilerin etkinliklerde bulunabileceklerini de konuşmasına ekliyordu.

Tarih bilinci ve bilgisi ile hareket eden Ergin Kalınoğlu binaya geniş bir alan kazandırmak için yakınında bulunan bazı arsaları da satarak bina alanına dâhil ettiğini belirtiyordu.

Önce şunu söylemek istiyorum. Kırklareli'nde bir şey olmak ve bir şey yapmak isteyenler, tarihe ilgi duyanlar, Kentli olduklarını söyleyenler bu binayı gezip görmelidirler. Bir devrin mimari biçimini ve sosyal karakterini ifade eden bina, çevrenin tarihi dokusu içinde ayrı bir özelliğe sahiptir. Çünkü bu tarihi bina sıradan bir bina olmadığı gibi, sıradan bir hizmete de tahsis edilmiş binalardan değildir. Biz binanın dünya evi ve uhrevi hizmetler için kullanıldığını biliyoruz. 1923 yılından 1948 yılına kadar da bu binanın cumhuriyet tarihinde Kırklareli Defterdarlığı'na hizmet verdiği bilenlerce ifade edilmektedir. Ama binanın yapılışı amacı ile yapıldıktan sonra kullanılması sürecinde hizmeti araştırmalar sonrası ortaya çıkacaktır. Yalnız şu kadarını söyleyeyim, bu tarihi bina kent halkının ve aydınlarının toplantı yeri, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinlikler mekânı olduğunda çok turist çekeceğe benzemektedir. Kalınoğlu bu binayı kent halkı için almıştır. Kendisine ev olarak almış değildir. Bulunacak bir formülle binanın geleceği tayin edilecektir.

Bu olayda asıl öne çıkan şey tarih bilgi ve bilinci olan bir iş adamının kent için örnek oluşturmasıdır. Bildiğim kadarı ile Sayın Ergin Kalınoğlu sadece bir iş adamı değil, gazeteci yazardır. Bilgisi ve ufku geniş bir insandır. Ilerde bu hizmetin ayrıntılarını daha iyi anlatacağımızı umuyorum. Kalınoğlu'nu da örnek oluşturduğu için kutluyorum.

YAYLA ŞENLİKLERİ GELENEĞİNDEN AK ALİ TÜRKÜSÜNE... ÖRNEK BİR KÜLTÜR EVİ'NDEN ÖZEL BİR YETENEK ALİ USTAYA ve BİR ALEVİ-BEKTAŞİ SÖYLEŞİSİNDE UZUNKÖPRÜ YENİKÖY

Ayhan Tunca (*)

KÖY HAKKINDA

Uzunköprülü şairlerden Basri Karakuş,1950 yılında kaleme aldığı **"Memleket Şiirleri"** başlıklı şiirinde Yeniköy'e şu dizeleri ayırmıştır:

"Yeniköy köylüsü çalışkan kuldur
Üzümü şarabı boldan da boldur
Erkeğin kadının yüzü al aldır"

***

Benim de öğretmenim olmuş, zaman içinde mesleki ilişkilerin katkısı ile ağabey kardeş söyleşileri yaptığımız Latif Bağman, bir Uzunköprülü olmanın da verdiği sorumlulukla, bu beldeye **"Uzunköprü Tarihi ve Belgeleri"** adlı bir kitap armağan ederek, kültürel katkı verenlerdendir.

Bendenize de, kitabını **"Değerli dostum Ayhan Tunca'ya sevgilerle, 4.12. 1998"** notuyla imzalayarak armağan eden bu değerli eğitimci ağabeyimizi, öncelikle ve vesileyle, selamlamak isterim.

Adı geçen kitapta; Yeniköy'e, çok geniş yer veril-

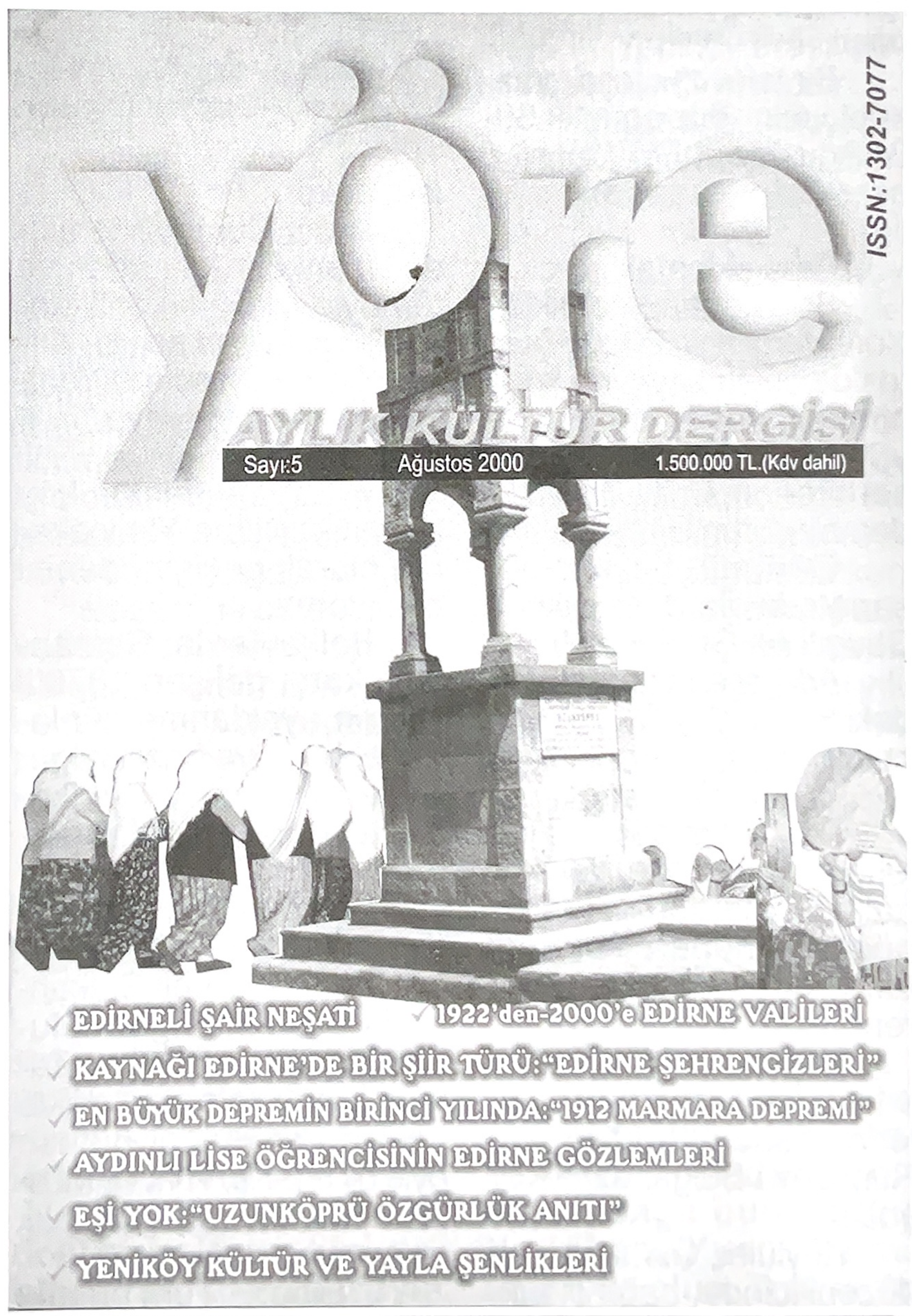

Yöre Dergisi 5. sayısında Yeniköy Şenlikleri'ni de ele almıştı

(*) Araştırmacı-Yazar

diğini söyleyemeyiz; ama Latif Hoca'nın, bu köy ile ilgili çalışmaları olduğu biliniyor.

Nitekim yine bu yörenin bir evladı olan emekli öğretmen Ali Çıtak, Latif Bağman'in söz konusu çalışmalarından.. Eski İlköğretim Müfettişi Ahmet Korkut'un" **Yakın Yurt Serhad Şehri Edirne"** adlı kitabı ve Yeniköylü Mustafa Topaloğlu ile yaptığı görüşmelerden derlediği bilgileri, 25.06.1996 yılında gerçekleşen son Yayla Şenlikleri için bir broşür haline getirmişti...

Bir televizyon çalışması biçiminde izlemiştik 30-31 Ağustos- 1 Eylül tarihleri arasında yaşanan şenliği...

Ama eklemek gerek...

Söz konusu şenlikler, Yöre dergisinin 2000 Ağustos'da çıkan sayısına konu olmuş, kapağına da o köyün kadınları tarafından sergilenen Akali oyunundan bir görüntü koymuştuk.

Görüntü, bir fotoğraf sanatçısı olarak ta bilinen Sevgili Ali Çıtak'a aitti...

Adı geçen Yöre sayısındaki Yeniköy notlarına ayrıca döneceğiz...

****

Latif Bağman ve diğerlerinden hareketle, Yeniköy halkı ilk atalarının, konargöçer Türkmen Yörükan taifesinden olduğunu öğrenmekteyiz.

Naldöken Yörükleri adıyla tarihe geçen köylülerin yaşadığı bu beldede Rum veya Bulgar azınlıklar yoktu.

Köylüler, Osmanlı idari düzeni içinde, bağlı oldukları Sipahi'ye vergi veriyorlardı; savaş dönemlerinde ise, asker...

Ayhan Tunca, Müslim Çolak(ortada) Kızıldeli Sultan dergahının atalardan gelen son bekçisi ve Av.Ertan Sezer

İkinci Murat döneminde Uzunköprü, sıfırdan ve tümüyle bir Türk kenti olarak kurulduktan sonra; Kırcasalih nahiye oldu; Yeniköy'de, bu nahiyeye bağlandı.

17.Yüzyılda bu köy adının kayıtlara Yenicekaralı olarak geçiş nedenini bilmiyoruz...

Balkanlarda; Osmanlı'ya karşı gelişen 1870'li yılların ayaklanma günlerinde, bu köye bazı Bulgar ailelerin, sürgün yollu ikamet için gönderildiğini, görmekteyiz.

Beş on hane kadardır tümü de...

Fakat giderek Balkanlardan gelen Bulgar nüfusun arttığını görülür.. Zaman içinde zaten askerlikte yapmayan Bulgar nüfusu öyle bir artar ki, Türk ve Müslümanlar neredeyse azınlık durumuna düşerler.

Elbette Türk nüfusu azalacaktır; savaşa giden erkekler dönmemiştir ki!

***

Derken, Yeniköylüler buralardan ayrılır.

Nereye?

Batı Trakya'nın Hacı Bektaş Velisi olarak bilinen, oralara Türk ve İslam kültürünü getiren ilk kişi olarak tanındığı gibi, bazı Amerikalı tarihçilere göre Edirne fatihlerinden Hacı İl Bey ile ayni kişi olduğuna inanılan bir büyük velinin, Kızıldeli Sultan'ın mezarına yakın yerlere...

Dimetoka ile Soflu taraflarına...

****

Yeniköylü Avukat Ertan Sezer ile o yöreye de gittik biz...

Kızıldeli Dergâhı'nı ziyaret ettik...

Ruşanlar Köyü, Meriç'in berisindeki köylerden asla farklı değildi...

Babalar Köyü kahvehanesinde ise, bizim için hazırlanan sade sofrada söyleşide bulunduk, uzo yudumladık.

Ve gördük ki; orada

Babalar Köyü kahvehanesinde bir söyleşi yaptık, Yemek yedik, Ouzo içtik, buralara gelen ilk Türkleri konuştuk

yaşayanların, Yeniköy'dekilerden fiziksel görüntü olarak ta farkları yok; al birini getir Yeniköy'de bir kahvehaneye, asla yabancı yerden geldiğini düşünemezsiniz.

Dilde yok, tarihte yok, misafirperverlikte yok…

Öyle ki; pek çoğu bize; Yeniköy'de yaşamakta olan akrabalarını saydı tek tek…

Bu gezi gözlemleri ve Kızıldeli Sultan'a ilişkin tarihi notlar, Yöre dergisinin 2008 tarihli 99. Sayısına konu olmuştu…

***

Ve Balkan savaşları…

Bulgarlar kaçar…

Köy boşalmıştır…

Komşu köy durumundaki Meşeli'de yaşayan Türkler, Bulgarlar bir daha dönmesinler veya dönseler bile oturup kalacak yer bulamasınlar düşüncesiyle, köyü baştan aşağı yakar.

Bazılarına göre ise, bu yerleşim, köyden ayrılan Bulgarlar tarafından ateşe verilmiştir ki; bu da, pek yabana atılacak bir tespit olmasa gerek…

Balkan Savaşı bitince, önceki yıllarda Dimetoka ve Sufili *(Soflu)* taraflarına gidenler, yani o yıllardaki adı Yenicekaralı olan köyün asıl sahipleri, dönmeye başlar.

Tamam ama; köy, köy olmaktan çoktan çıkmıştır ve burada, daha çok askerlerin barındığı barakalardan başka bir şey görülmez.

Gelenler, önce Durali denilen köye yerleşirler.

Bu köy artık yoktur ve Durali adı daha sonraları Dobrali ve Tahtalı olur ki; köyün yerleşim yeri Hamitli Köyü ile Yeniköy arası olarak işaret edilmektedir...

Durali'den sonra Kırcasalih'e taşınan köylüler, burada rahat edemeyince, Yeniköy'e dönerler.

Kısa süre içinde köy 200 haneye kadar çıkacaktır…

***

Diğer yandan, Yrd. Doç. Dr. Güler Yarcı'nın, Yöre Dergisi'ne konu olan bir araştırmasında *(Yöre:109-110- 111)* bu köyün Balkan Savaşlarından sonraki adı Kallur Yenice olarak verilmekedir ve bu köyün o yıllardaki adıyla Zalof *(Zalef-Zalıf)* nahiyesine bağlı olduğu belirtilir ki; bu yer şimdiki Kırcasalih'tir…

YÖRE DERGİSİNDE YENİKÖY

Dedik ya, Yeniköy, şimdilerde onuncu yılını tamamlayan aylık Yöre Dergisi'nin ilk sayılarından biri olan 5.Yöre'ye de "Yeniköy Kültür ve Yayla Şenlikleri" başlığı ile konu olmuştu.

Söz konusu Yöre sayısında yine Ali Çıtak imzası ile çıkan bir yazıda, bu köyün farklı ve güncel özellikleri dile gelmiştir.

Çıtak'ın yazısı **"Sevgi dolu bir geleneğin tek sahibi: Yeniköy ve Yayla Kültür Şenlikleri"** başlığını taşır…

Okuyalım:

"Uzunköprü Havsa ilçeleri arasında bir Ergene boyu köyüdür Yeniköy… Bağlı bulunduğu Uzunköprü'ye 13 km. uzaklıkta olup, Trakya'ya özgü tarımsal üretimin, adeta bir maketidir.

Aile fertlerinin tümü bu üretimde rol alır.

Erkeği kadını, yaşlısı genci, daima bir çalışma içindedir.

Buğday, ayçiçeği, çeltik, mısır, soğan, sarmısak, domates, kavun, karpuz, pancar ve çok emek bekleyen üzüm... Her ailenin iç içe olduğu ürünler arasındadır..."

YENİKÖY FARKI

Yeniköy'ü farklılaştırarak çevre köylerden ayıran bazı özelliklere gelince, şu notları aktarabiliriz:

Yeniköy; çevrede, elektriği ilk kullanan köy özelliği taşır.

1950-60 yılları arasında, diğer köylerde hiç bulunmayan bir önemli kültür aracına sahipti; sinemaya...

1950-1960 yılları arasında kendi içinden bir milletvekili çıkardı; Veli Gürkan'ı...

1960-1970 yılları arasında, yüksek öğrenimli kişi sayısı açısından ülke ikincisiydi...

1937 yılında, köyde, üçüncü sınıfa kadar eğitim-öğretim veren ilkokul ile yetinmeyen Yeniköylüler; çocuklarını beşinci sınıftan mezun edebilmek için Uzunköprü'de evler kiralayarak amaçlarına ulaşmışlardır.

1950'li yıllarda; İstanbul gazeteleri, Uzunköprü'ye ulaşmadan önce Yeniköy'e bırakılırdı.

YAYLA ŞENLİKLERİ

Yeniköy halkının, önce gittiği ve daha sonra döndüğü Dimetoka topraklarından dönüşte getirdiği çok önemli bir kültür parçasıdır bu şenlikler...

Yaz Doksanı denilen günlerde, Dimetoka'nın Seçek Yaylası'nda düzenlenen ve içinde, iddialı yağlı güreş geleneğini de barındıran eğlencelerin, bir yansımasıdır Yeniköy'deki Yayla şenlikleri...

Günümüzde, İkinci Kırkpınar olarak ta kabul edilen ve Edirne'den güreşçilerin de katıldığı Seçek eğlenceleri ise, Edirne ve çevresince de yaygın biçimde izleyici bulmakta, protokol misafirlikleri biçiminde ilişkilere de ev sahipliği yapmaktadır.

Her yıl Ağustos ayının ilk haftası yaşanan bu eğlenceler; yine her yıl, Yeniköy'de de bir eğlence ve piknik anlayışı ortamında yaşanmaktadır.

Dimetoka'nın Seçek Yaylası'nda her yıl düzenlenen şenlikler kapsamında yapılan yağlı güreşler (Foto: Kerim Yurk)

***

25.6.1996 tarihli bir derlemeyle ve davetiye olarak hazırlanan broşürcükte, Ayten Bayrak tarafından dile getirilen bilgilerden yararlanarak, Yeniköy Yayla şenliklerine yan-

sıyan Seçek Yayla'sının eski günlerinden söz etmek istiyoruz...

Ayten Bayrak'ın "**Atalarımız her yıl yaz doksanında *(8-Ağustos günü)* özünde din büyüklerini ziyaret, dayanışma, dostluk ve kardeşlik yatan şenlikler yaparlardı**" cümlesiyle başlayan yazısında anltıdığına göre; bu şenlikler şöyle başlar ve yaşanırdı:

"Cumartesi günü akşamı Yayla Ağası hayvan keser, civar köylerden gelen konuklara yemek verirdi.

Gelenler de ona 'saçılı' verirlerdi.

Saçılık, Yayla Ağas'na, yaptığı veya yapacağı harcamalar için katkı amacı ile gelirken getirdikleri; koyun, kuzu, dana veya para biçimindeki armağanlara denir.

Bazı köyler, aralarında birleşir ve bir dana alırdı. Buna 'Üdül' denilir; ama üdül, ayni zamanda, Yayla Ağası'nın verdiği ziyafeti de anlatır...

Şimdiki düğünlerde görüldüğü gibi, kına gecesi niteliğinde şenliklerin de yapıldığı Yayla günlerinde, şenlikler pazartesi günü de devam ederdi.

Erkekler güreşirdi.

Salı günü 'Sancak kalkar'; sancak önde, Yayla ağası ve beraberindeki erkekler arkada, Seçek yaylasına çıkılırdı.

Seçek Yaylası'nda o gün kuzular çevrilir, yenilir içilir, davul zurnalar çeşitli havalar çalar, oyunlar oynanır ve o gece orada yatılırdı.

Yeniköylü Yayla ve Kırkpınar Ağası'nın Kültürevi'ndeki fotoğrafı

Bu arada Seçek Yaylası ve söz konusu eğlencelerle adı bütünleşen Sultan Dede'nin de mutlaka ziyaret edildiğini belirtmeliyiz.

Peki, erkeklerin yaylada geceledikleri akşam, kadınlar nerde kalmaktaydı?

Onlar, geceyi köyde geçirirlerdi.

Bu gelenekte kadınların kendi aralarında güreştikleri biliniyor.

Ancak, güreşlere sadece evli kadınlar katılır ve genç kızlar alınmazdı.

Birinci gelen kadına, bir endaze atlas verilirdi. Kadın, bu atlası, 'ferace gibi, uzun kollu bir giysi olan, terliğine' dikerdi.

Birinci gelenin kim olduğu, ertesi gün, Yayla'ya bu kıyafetlerle çıktığında anlaşılırdı.

Çarşamba günü, yayladaki erkekler köylerine döner, Perşembe günü Kızıldeli Sultan Türbesi ziyaret edilir, nefesler söylenirdi. "

***

İşte her yıl, Ağustos ayının sekizinde veya özel nedenlerle ertelenmesi durumunda bu tarihten sonraki ilk Pazar günü Uzunköprü'nün Yeniköy'ünde, çevre ve uzak köylerin de yoğun katılımıyla, günümüzde yaşanmakta olan Yayla Şen-

likleri'nin kökeni bu gelenekte yatar.

1913 Balkan Savaşları göçmenlerince Yeniköy'e taşınmış olan bu gelenek köyün korusunda yaşanır.

Yayla Ağası seçimle gelir ve Yayla günü, sancak önde, kalabalıklar arkada, Yeniköy Koru'luğuna gidilir.*(Ne yazık ki son yıllarda Ağa faktörü etkin yanıyla devreden çıkmış gibidir.)*

Kuşkusuz zurnalar öter, davullar gümbürder bu kısa yolculukta...

Peki, çevre yerleşimlerde nasıl adlandırılır bu şenlikler?

Bendenizin memleketi; Uzunköprü'ye, komşu durumundaki Meriç'te nasıl değerlendirilir Yeniköy'deki, bu eğlenceli günler acaba?

Fakat önce belirtelim...

Sözünü ettiğim yöre köyleri, Yeniköy'le evlilik ilişkileri en yoğun olan yerleşimleri de kucaklar...

Evet!

Buralarda, Yeniköy Yayla Şenlikleri'nin adı **"Karpuz Dallığı"**dır...

Meriç yöresinin adeta tüm Türkiye'ye seslenen Dallık eğlenceleri, Hıdrellez günü Meriç Nasuhbey Köyü'nde gerçekleştikten sonra; yine ayni ilçenin Büyükaltıağaç Köyü'de ve yaklaşık bir ay sonra, bu kez Maya Baba yanında, Mayalar adıyla yaşanır.

Mayalar, kirazın yaygın biçimde ortaya çıktığı Haziran ayında gerçekleşir...

Yeniköylülerinde yoğun biçimde izledikleri Dallık ve Mayalar sonrasında, Yayla şenlikleri gerçekleşir.

Öyle sanılır ki, bu geleneklerin *(özellikle Dallık ve Mayaların)* en çok benzeyen yanlarından biri, toplanma merkezlerinde birer **"Baba"**nın varlığıdır ve bu

KÜLTÜR ŞENLİĞİ DENEMESİ

Yeniköy Yayla şenlikleri, ilk kez 1996 yılında, Yeniköy Belediyesi ile Yeniköy Kültür Dayanışma Derneği önderliğinde, kültürel ağırlıklı ve farklı bir format ile öne çıkarıldı...

Bu uygulamanın düşünce planında şekillenmesi konusunda, anımsadığımız bazı isimlerden söz etmek gerekirse, dönemin Belediye Başkanı Hünkâr Özkan, Coşkun Aydın ve Ali Çıtak adlarını vermeliyiz.*(Ve ismini bilemediğimiz başka kişilerin de...)*

Söz konusu etkinliklerde, Prof.Dr. Toktamış Ateş'i dinlemiştik...

O yılların etkin bir sivil eylemi olarak tarihe geçen **"Bir Dakika Karanlık"** uygulamasının mimarı Avukat Engin Cinmen oradaydı.

Halk Bilimci Nejat Birdoğan, Köy Koop Başkanı Erdoğan Kantürer, Yayla kültür etkinliklerinin konuklarıydılar ve cumhuriyet-demokrasi konularında konuşmalar yaptılar.

Yayla Şenlikleri etkinliklerinden biri de Ergene'nin kirliliğini gündeme getirmekti. Yeniköylüler Ergene'ye karanfil attılar

Fotoğraf ve etnoğrafya sergileri izledik.

Fakat daha da önemlisi, Trakya'nın başına bela olan Ergene'deki olumsuz gidişat, ilk kez o günlerde yüksek sesle dile geldi ve köylüler Ergene Nehri'ne kadar bir yürüyüş yaparak ve nehre karanfiller atmak suretiyle protestolarını dile getirmiş oldular.

Bu çerçevede Ergene'de sürmekte olan ve günümüzde de Yeniköylüleri haklı çıkardığını gördüğümüz problemi kınama ve çözüm çağrısı yönünde kaç imza toplanmıştı biliyor musunuz?

Tam 26 bin!

Şenliklerin son günü için seçilen slogana gelince...

Dendi ki:

"Torbanı al da gel!"

Gerçekten öyle olmuştu ve torbasını alan geldi.

Peki, sonraki yıllarda Ergene gündeme gelmedi mi?

Gelmez olur mu?

1997'de yine Ergene konuşuldu...

1998 de şenliklere katılanlar; bu kez, Cem Vakfı Başkanı Prof. İzzettin Doğan'ı İnsan haklarına ilişkin yaptıkları konuşmasında dinlediler.

***

Yayla şenlikleri bünyesinde ortaya çıkan bir diğer önemli etkinlik ise, köy kadınları tarafından oynanan Akali oyunudur.

Ve Semah gösterileri...

Havsa Musulça Köyü'nden gelen Semah ekibinin büyük alkış aldığını hatırlarız...

Ve hatırlarız ki; bu Semah sonrasında, Uzunköprülü şair Kemal... kürsüsye gelerek bir konuşma yapmış ve Semah'ın alkışlanması gereken bir oyun olmadığını, tam tersine bir ibadet yolu olduğunu hatırlatmıştı.

İzleyicilerin alkışları bu kez daha bir artmıştı...

YENİKÖY YAYLA ŞENLİKLERİ AĞASI ERTAN SEZER İLE BİR TELEVİZYON RÖPORTAJI

Yeniköy Yayla şenliklerini, Edirne Televizyonu bünyesinde yapmakta olduğumuz **"Duyum"** adlı bir program için yakından izlemiştik.

Bu arada, Etv, haberlerinde de geniş yer verdiği etkinliklerde, Yayla Şenlikleri Ağası konumundaki Ertan Sezer ile bir de röportaj yapmıştı.

Arşivimizde ulaştığımız röportajda Şafak Çekver'in yönelttiği sorulara Ağa tarafından verilen yanıtların, Yöre ile yerel belgelerimiz arasına girmesini bir zenginlik saymaktayız...

ETV'nin muhabirlerinden Şafak Çekver Yayla Ağası Ertan Sezer'le röportaj yapmıştı

Şafak Çekver:

Edirne'nin çok yakından tanıdığı bir sima, Ertan Sezer... Nasılsınız?

Ertan Sezer:

Sağ olun! Sizleri burada görmekle, daha mutlu olduk, sevindik...

Şafak Çekver:

Bize kısaca bu şenlikler hakkında bir bilgi verir misiniz?

Ertan Sezer:

Bu şenliklerin başlangıcı; yaklaşık 80 yıl öncesine dayanıyor ve yaklaşık bu süreden beri yapılıyor; ama bu yıl şenlikler ilk kez üç güne yayılarak gerçekleştiriliyor...

Geçen yıllarda bir günde yaşanan şenliklere bu yıl kültür ve sanat etkinlikleri de katıldı. Kültür ve Sanat etkinlikleri Cuma ve Cumartesi günlerinde toplandı... Bugün, Pazar günü de Yeniköy korusunda şenliklerimizi yapmaktayız.

Şafak Çekver:

Kıyafetinize bakıyorum... Ağa kıyafeti içindesiniz... Bize bu kıyafetten söz eder misiniz?

Ertan Sezer:

Bu kıyafet Yayla Ağası kıyafeti ama eğer dün gelmiş olsaydınız eşimin giy-

diklerini de görmüş olacaktınız... Önemliydi, çünkü bu kıyafet 150 yıl öncesine aittir... Özgün bir kıyafet idi... Bütün araştırmalarımıza rağmen erkeğin kıyafetini bulamadık... Üzerimdeki; benzetmek suretiyle eskisine benzetilmeye çalışılarak yapılmıştır; özgün değildir.

Şafak Çekver:

Ağalık ihale yoluyla mı belirleniyor?

Ertan Sezer:

Ağalık, aynen Kırkpınar'da olduğu gibi açık arttırma suretiyle belirleniyor... Geçen yıl, ben buraya geldiğimde Ağalık için, hemen hemen talep yok gibiydi... Ben talip oldum... Amacım bu şenliklere kültür ve sanat boyutu katmak idi... Bu yıl bunu yaptık; başarılı olduksa ne mutlu bize...

Şafak Çekver:

Ağalık fiyatları?

Ertan Sezer:

Burada Ağalık fiyatının hiç önemi yok! Gördüğünüz gibi; bu şenliklerin özünde halkın katılımı yatmaktadır... Hiçbir ayrım yaşanmaz burada... Bütün insanlarımız; hangi düşüncede ve inançta olurlarsa olsunlar, tümünün katıldığı ve günüllerince eğlendiği bir yer olarak bilirler burasını... Herkes, kardeşlik, barış ve sevinç içinde eğlenir...

Şafak Çekver:

Bugün 1 Eylül... Aynı zamanda Dünya Barış Günü...

Ertan Sezer:

Bugün, Dünya Barış Günü, evet... Bu güzel günü dünyanın barış içinde yaşamasını diliyorum...

Şafak Çekver:

Çok teşekkür ediyorum!

Ertan Sezer:

Ben de... Herkese saygılar, sevgiler sunuyorum...

YAYLA ŞENLİKLERİ AĞASI BİR KONUŞMAYLA ŞENLİKLERİ BAŞLATIYOR

Atalarımız Orta Asya'dan gelip Anadolu'ya yerleşmişler ve Rumeli'ye geçerek buraların Türk Müslüman olması için savaşım vermişlerdir...

Bu yönüyle bizim atalarımızın, birer Türk misyoneri yani Türklük öncüsü oldukları söylenebilir...

Atalarımız, bugün, Yunanistan sınırları içinde kalan, Yunan-Bulgar sınırının Yunan tarafında bulunduğu için Yunanlılarca askeri bölge ilan edilen ve bir bölümü de Bulgaristan sınırları içinde kalan alanı yurt edinmişlerdi...

Yerleştikleri bölge dağlık olduğu için, atalarımıza ve günümüzde bizlere Dağlı denilmiştir ve denilmektedir...

Yani bizim neden Dağlı olarak anıldığımız böyleikle ortaya çıkıyor...

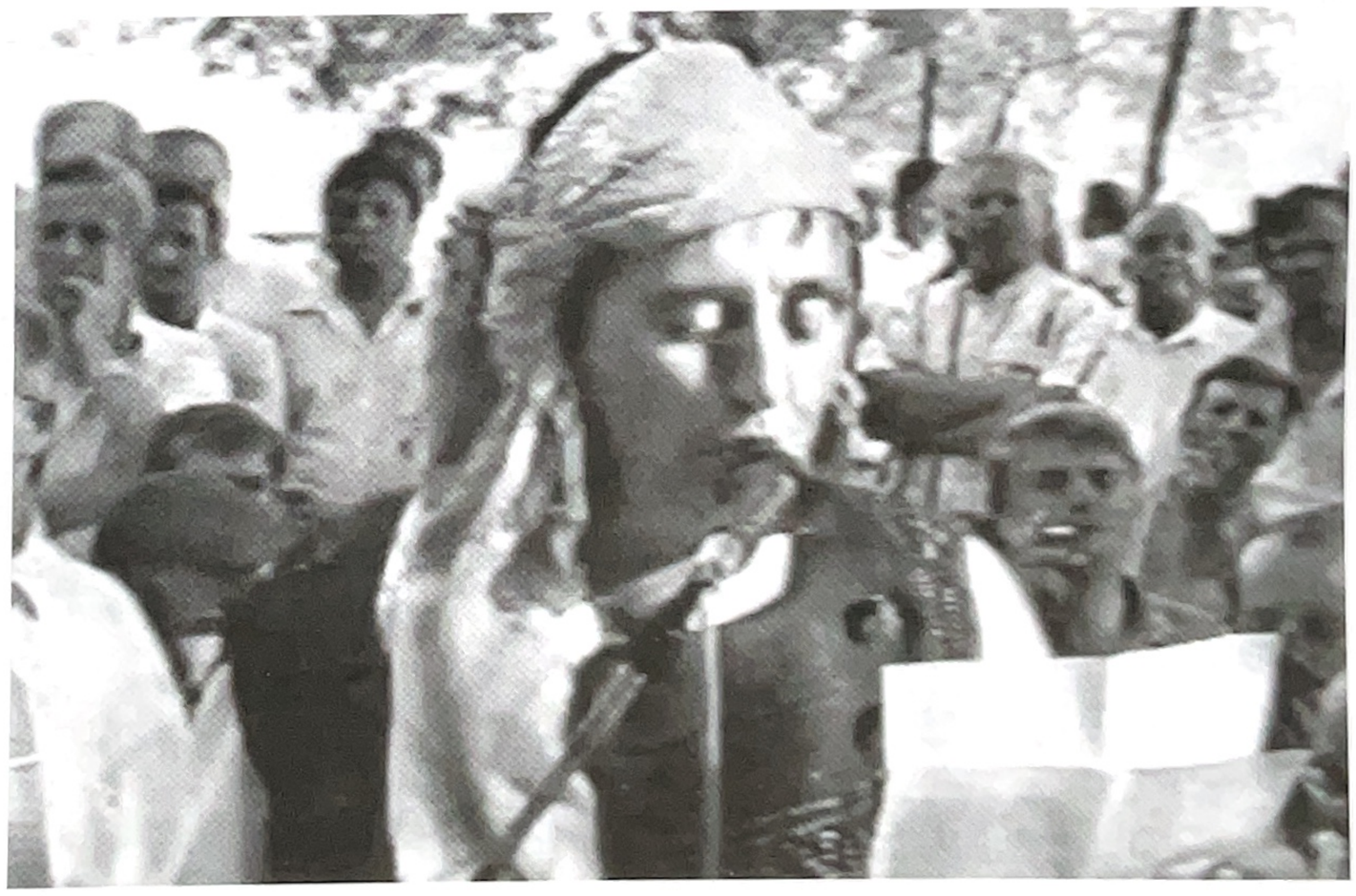

Yayla Ağası açılış konuşmasında

Gezdiğinizi veya gezeceğinizi umduğum etnografik sergimizde göreceğiniz giysilerin; halen Yörük Türkmenlerince giyildiğini ve dağlık bölgelerdeki insanların giydikleri kalın giysilerden oluştuklarını göreceksiniz...

Yunanistan'ın yukarıda andığımız dağlık bölgesine yerleşen atalarımız, başlangıcını belirleyemediğimiz bir tarihte Yaz 90'ı

dedikleri Ağustos Ayı'nın 8. Günü, o bölgeyi Türkleştiren ulların yatırlarını ziyaret edip, onları anmak amacıyla Yayla'ya çıkmaya başlamışlardır.

Önceleri Türk ulularını ziyaretle başlayan bu **"Yaylaya çıkış"** giderek, birlik ve dayanışma, dostluk ve kardeşlik duygularını pekiştiren şenliklere dönüşmüştür...

Yunanistan'ın, hemen, batı sınırımızda bulunan Sofulu İlçesi yakınlarındaki dağlık bölgede bulunan Seçek Yaylası'na her yıl Yaz 90'ında çıkan atalarımız, buradaki Sultan Dede adlı ulu Türk yatırını, Aşağı ve Yukarı Tekke dedikleri yerlerdeki ulular ziyaret edip, büyük Türk yurtseveri Kızıldeli Sultan'ın türbesini de tavaf ettikten sonra, burada Alevi- Bektaşi nefeslerini söyleyerek, şenlikleri başlatırlardı...

Bu şenliklere başkanlık edenlere Yayla Ağası denmekteydi...

Yayla Ağası'nın işlevi ve görevi çevreden gelen konuklara yemek vermek, onları ağırlamaktı...

Ancak bu ağırlamaya köy halkı maddi ve manevi destek sağlar, katılımda bulunurdu...

Bu gelenek bugün de aynen devam etmektedir...

1912 Balkan Savaşı'ndan sonra, şimdi bulunduğumuz Yeniköy'ê göç etmek zorunda kalan atalarımız, buraya yerleşmişlerdi... Yaklaşık 80 yıl kadar önce bir gün, Yaz 90'ında, üç Anabacı, müzede gördüğünüz sırt torbalarına yiyeceklerini doldurarak köyümüzün korusuna, yani bulunduğumuz

Açılış konuşmalarını izleyen konuklardan bir grup

yere gelmişler, burada yiyip, içip, Alevi-Bektaşi nefesleri söyleyip şenlik yapmışlar, böylece atalarının ilk yerleşim yeri olan dağlık bölgedeki Yayla Şenlikleri'ni gelenek ve görenekleriyle, Yeniköy'de yeniden başlatmışlardı...

Bu nedenle bugün bulunduğumuz bu koruya Yayla adı verilmiştir...

Yayla adı buradan gelmektedir...

Özünde, birlik, dayanışma, dostluk ve kardeşlik yatan bu şenliklerin bir kişi ya da bir kuruluşa mal edilmesi olanaksızdır. Hiç kimsenin ve hiçbir zümrenin tekelinde olmayan bu şenlikler tam anlamıyla bir halk şenliğidir...

Bu olguyu bugün burada yeniden yaşadık ve gördük...

Herkes burada gönlünce eğlenmiştir, bundan sonra da eğlenecektir...

Bu yıl, şenlikleri üç güne çıkararak eğlenmenin yanına kültür ve sanata da yer verdik...

Çağımız, aydınlanma ve bilinçlenme çağıdır... Bu nedenle çağa uyalım ve şenliklerimize çağdaş yorumlar getirelim istedik...

Bu bir başlangıçtır... Eksiklerimiz ve kusurlarımız olabilir... Bunların görülüp saptanması, eleştirilmesi, bu güzel geleneğin çağdaşlaşmasına ve sonsuza kadar sürmesine yardımcı olacak bu geleneğimizi daha da güzelleştirip olgunlaştıracaktır...

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyor, şenliğimizin tüm insanlarımıza, birlik, dayanışma, dostluk ve kardeşlik, sevgi, barış getirmesini diliyor; özellikle bu şenliğim 1 Eylül Dünya Barış Günü'ne rastlamasından dolayı da kıvanç duyduğumuzu, mutlu olduğumuzu hepinize muştuluyor, tümünüze teşekkür ediyorum...

Bu yıl ki Yayla Ağası olarak köyümüzün tüm halkı çevremizden gelerek bize maddi, manevi destek veren, emeklerini esirgemeyenlere, hepinize, minnet ve şükranlarımızı sunuyorum..

Hoşça kalın!..

ŞENLİKLERDE YENİ AĞA SEÇİMİ

Şenliklerin bitimine doğru gelecek yılın Yayla Şenlikleri Ağası'nı seçmek ve bu yarışı yönetmek üzere mikrofona gelen Yeniköy Belediye Başkanı Hünkâr Özkan mikrofona geldi ve Ağalık seçimine ilişkin sözleşme hakkında bilgiler verdi...

Konunun önemi ve ciddiyetinin vurgulayan Belediye Başkanı, yarışmanın koşullarını açıkladı. Ağalık yarışı için Yeniköy doğumlu olma maddesi için; çevreden gelip konuyu istismar etmek isteyenlerin olabileceğini söyleyen Başkan bu muhtemel istismarı başka türlü önleyemeyeceklerini belirtti...

Evet!

İhale saati kuruldu ve ihaleye çıkarılan koç getirildi.

Açılışı Elli Milyon ile Yeniköy Belediyesi yaptı...

Uzun bir sessizlik yaşandı...

Başkan katılım çağrılarını yineledi...

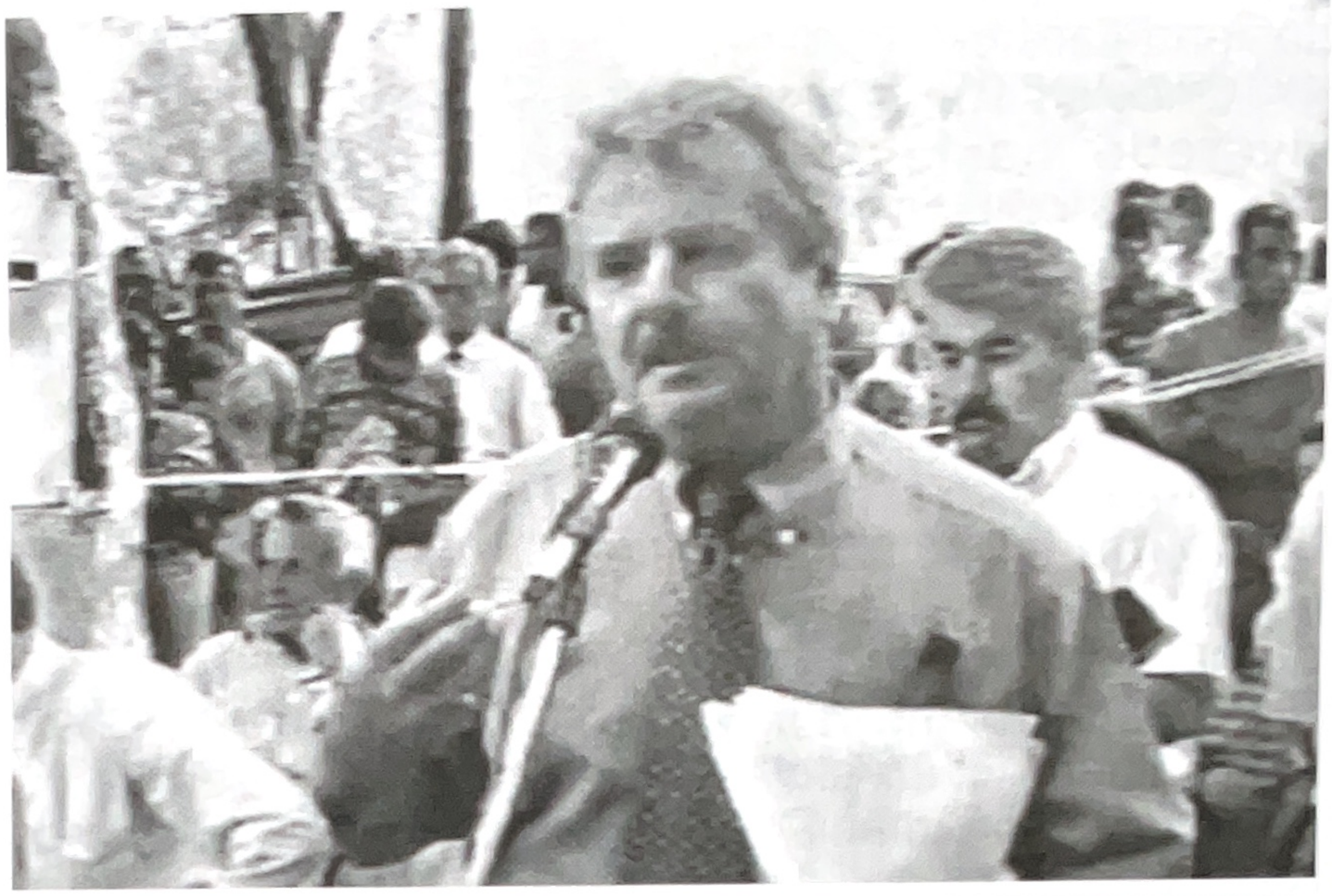

Yeniköy Belediye Başkanı Hünkar Özkan, sonraki yılın ağasını belirlemek üzere açık arttırmayı başlatırken

Katılımdaki güzelliğin ve gerekliliğin gerekçelerini duyurdu...

Anabacıların da katılabileceğini açıkladı.

Fahrettin Çömlekçi 50 milyon 500 bin dedi...

Hüseyin Pençeci 51 milyon yaptı...

Fahrettin Çömlekçi 51,500'e çıktı...

Sebahattin Çarıkçı 52 milyon dedi...

Galip Gökçe 53 milyona çıkardı...

Fahrettin Çömlekçiler 57 milyon dedi...

57,500'e çıkan Galip Gökçe 1997'nin Ağalığını kazandı...

1997 YILI AĞASI GALİP GÖKÇE'NİN KONUŞMASI

Galip Gökçe, davul zurna marşları ile oyun havaları eşliğinde ve kutlamalar arasında mikrofona geldi:

"Çok kıymetli Yeniköylü büyüklerim, kardeşlerim, çocuklarım!.. Ben bu Yayla Korusu'nda beş yaşında hayvan güttüm... Ben bu Yayla Korusu'nda 13 yaşında kız arkasında koştum... Ben bu Yayla Korusu'nda, 46 yaşında Ertan Sezer'in arkasından kaçıyorum...

Dostlarım!

Heyecanınızı 3 gündür anlıyorum. İfadeleriniz çok duygulu oldu... Dışarıdan gelen konuklarımız; biraz alınır gibi oldular ama ben köyüm adına, Kızıldeli'den gelen insanların, çok ezilmişliği adına onlardan özür diliyorum..

Bu Yayla Şenlikleri'ni, Yayla Ağası olma sıfatını sizler bana verdiniz.. Ben, şimdi, bu bir gelenek... Bunu Yaz Doksanı'nda kutluyorduk; bugünlere getirdik.. Önce Belediye Meclisi'nde sonra Halk Meclisi'nde...

Şimdi ben şekil de olsa, burada Yeniköylüler

toplanmışken bir fırsattır; ifade ediyorum; bunu düşünsünler taşınsınlar.. Ben bu Ağa kelimesine yıllarca karşı oldum.. Şimdi karşı oldun da niye alıyorsun diyeceksiniz...

Bunu Belediye Meclisi'ne de yazacağım ama şimdi sözlü olarak da söyleyeyim: İkinci Yayla Şenlikleri Temsilcisi olarak beni görmenizi istiyorum.

Bu hepimizin onuru olacaktır. Şimdi, buna itirazı olan olabilir... Ama beni bu şenlikleri yeniden kutlayana kadar böyle görmenizi ve bundan sonra böyle bir telaffuzda bulunulmasını istiyorum.

Açık artırmadan bir görüntü

Açık arttırmayı öğretmen ve Yeniköylü Galip Gökçe kazandı

Benim 7 yaşımdan bu yana, 45 yaşıma kadar işim gücüm eğitim, öğretim ve kültür oldu... Bana bir fırsat tanıdınız... Elbette benim bu şenliklere katacağım şeyler olacaktır. Ama inanıyorum ki, en çoğunu sizler yapacaksınız.

Bir dahaki şenliklerde hepinizin daha coşkulu olduğunu göreceğiz ve Yeniköy'ü de daha bir çehreden tanıttığımızı göreceğiz... Üçüncü Yayla Şenlikleri'nde Ağalık, böyle 60-70 milyona kalmayacak, artık trilyonlara doğru gidecektir."

BİR YENİKÖY TÜRKÜSÜ VE OYUNU

Söylenceye göre; Ak Ali adında bir yiğide yakılmış bu türkü...

Yeniköylülerin geldiği Dimetoka taraflarında bir halk ezgisi olarak buralara getirilen Türkü için kadınlar ayrıca bir oyun geliştirmişler.

Bu Türkünün bütünü yayınlama sözünü 2000 yılında vermişiz ki; artık zamanıdır...

Fakat belirtelim; derleme bize Yeniköylü Fatma Aydın'dan *(başka deyişlerle birlikte)* iletilmiştir.

Yöre bu deyişlerin tümünü değerlendirecektir ve bu vesileyle,Fatma Aydın'a burada teşekkür etmeyi görev sayar...

Gelelim Akalim'e:

Kestirelim kirazı Akalim yaptıralım terazi
A kız senin kocanı Akalim tutsun köpek marazı
Püskül dediğin bir tutam Akalim ondan kesim olur mu

Ah benim alaylı yarim Akalim sarması kolaylı yarim
Sarma da kolay olur mu Akalim püskülsüz oğlan olur mu
Püskül dediğin bir tutam Akalim ondan kesim olur mu

Yeniköylü kadınlar Akali oyununda

Harmana sırık diktim Akalim ucunu yere büktüm
Cümle de alem içinde Akalim gözümü sana diktim
Püskül dediğin bir tutam Akalim ondan kesim olur mu

Ah benim alaylı yarim Akalim sarması kolaylı yarim
Sarma da kolay olur mu akalim püskülsüz oğlan olur mu
Püskül dediğin bir tutam Akalim ondan kesim olur mu

Harmandadır yabası Akalim sırtındadır abası
Kızın gönlü var iken Akalim ne bok yesin babası
Püskül dediğin bir tutam Akalim ondan kesim olur mu

Ah benim alaylı yarim akalim sarması kolaylı yarim
Sarma da kolay olur mu Akalim püskülsüz oğlan olur mu
Püskül dediğin bir tutam Akalim ondan kesim olur mu

Harman yeri düz teri Akalim usul bas yavaş yürü
Oğlanların içinde Akalim benim yarim başyeri
Püskül dediğin bir tutam Akalim püskülsüz oğlan olur mu
(Ah benim alaylı yarim...)
Harman olur düz olur Akalim üstünde sırlı buz olur
Oğlanlar çapkın olur Akalim kızların gönlü tez olur
Püskül dediğin bir tutam Akalim püskülsüz oğlan olur mu

15 Kasım 2009 VE YENİKÖY NOTLARI

Çok farklı nedenlerle ve sayısız defa gittiğim, bildiğim, tanıdığım, akrabalarımın da bulunduğu Yeniköy'e, bu kez Ertan Sezer organizasyonu ile ve bir Kasım ayı gününde gittik.

Ertan Sezer organizasyonu, bu köye gidişte, ayrıca önem arz etmekte; çünkü Sezer, bu köyün evladı...

Bir avukat olarak mesleki nedenlerden ve sürüp giden baba ocağı ilişkileri nedeniyle köye ilişkin bağı hiç kopmamış...

Eşinin de oralı olduğunu belirtmeliyiz...

Ertan Sezer,1996 yılı Yeniköy Yayla Şenlikleri'nin Yayla Ağası'ydı ve ondan sonra ne yazık ki, bu kurumun ses veren biçimiyle

yürümediğini, yürütülemediğini görmekteyiz.

***

Pazar günüydü...

Kasım'ın on beşi ve güneşli bir Pazar günü; Ramiz Tekin, Sedat Seyyar, köydeyiz...

Yeniköy'ün yol boyu kahveleri hep olduğu gibi, hareketli...

Tanıdık yüzler...

Ertan Sezer ilgisi, gülen yüzlerde içtenlik...

İki konumuz var bugün...

İlki, Yeniköy Kültür Evi'ni görüp gözlemek, ikincisi bu köyün yetiştirdiği belki de ender örneklerden biri durumundaki bir usta; Ali Erkan ile söyleşi yapmak...

Ve Yeniköy tarihi ile günceli solumak...

Kuşkusuz, Yeniköy şarabıyla ve İsmail'in Yeri'nde öngördüğümüz bir söyleşiyi süslemeden dönmek düşünülemez...

***

Ve işte Alâeddin Hoca... Ertan Sezer'in akrabalarından, aydınlık yüzlü bir emekli öğretmen... Kültür Evi'nin fikir gönüllüsü olmanın dışında, şimdilerde ayakta kalmasını sağlayıp yaşatanı da o...

Alâeddin Tezcan,1941 doğumlu ve 1960 yılında Edirne Sanat Enstitüsü'nü bitirdikten sonra fark derslerini vererek öğretmenlik mesleğini seçmiş...

İki kızı bir erkek evladı var Alaeddin Hoca'nın ve kızlarından biri Lise öğretmeni... Oğlu ise Ziraat Mühendisi...

ETNOĞRAFİK KÜLTÜR EVİ

Ben, bu emek yüklü çalışmaların ve aydınlık bir görüşün ürünü olarak ortaya çıkan ve ısrarla ayakta tutulmaya çalışılan mekânı bu şekilde adlandırmaktan yanayım.

Örneği yok...

Ama keşke, Taşımalı Sistem denilen eğitim uygulamaları sonrasında ölüme terk edilen pek çok köy okulu, bu anlamda değerlendirilmiş olsaydı...

Yeniköy Kültürevi

***

Köy çocuklarının bile neredeyse bilemeyeceği köy tarım araçlarından tutun da, analarımızın ninelerimizin kullandığı üretim araçlarının son örnekleri burada korunuyor.

Köyün geçmişini bilerek yaşamanın, kimiz kimlerdeniz, nereden geldik nereye gidiyoruz sorularının yanıtı burada...

Hani nerde benim belleğim?

Ne ile nasıl anlatacağım kendimi, geçmişimi?

Gelecek kuşaklar ne ile tanımlayacaklar atalarını?

Geleceğin kuşaklarına kendilerini tanımlamada ne bıraktık ki bizler?

Yoksa bizlere bırakılanlarla, bizlere ait olduklarını sandığımız o kültür değerlerini, materyalleri yok edip sildik süpürdük mü?

Bir döven, yaba, çıkrık...

Köye emek vermiş, burada yaşamış, bu havayı solumuş, yaşamış yaşatmış Ali amca, Ayşe teyze unutulmalı mı?

Nerde benim öğretmenimden bir parçacık iz?

Anam, babam, amcam, dayım yaşamadılar mı yoksa?

Yaşadılarsa nerde, nasıl yaşadılar, hani kanıtı?

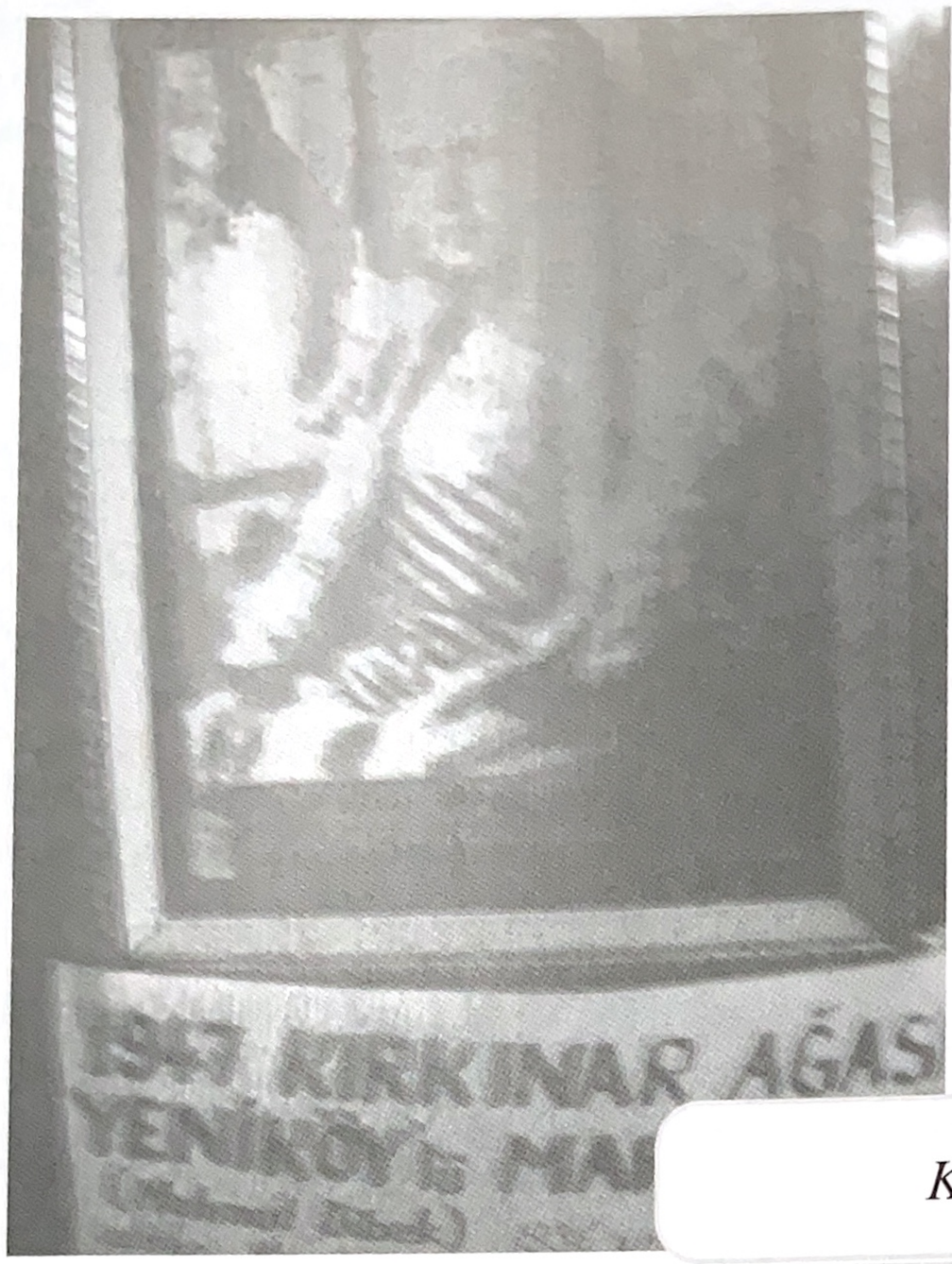

Kültürevi'nden sergi köşeleri

ALAEDDİN ÖĞRETMENİ DİNLİYORUZ

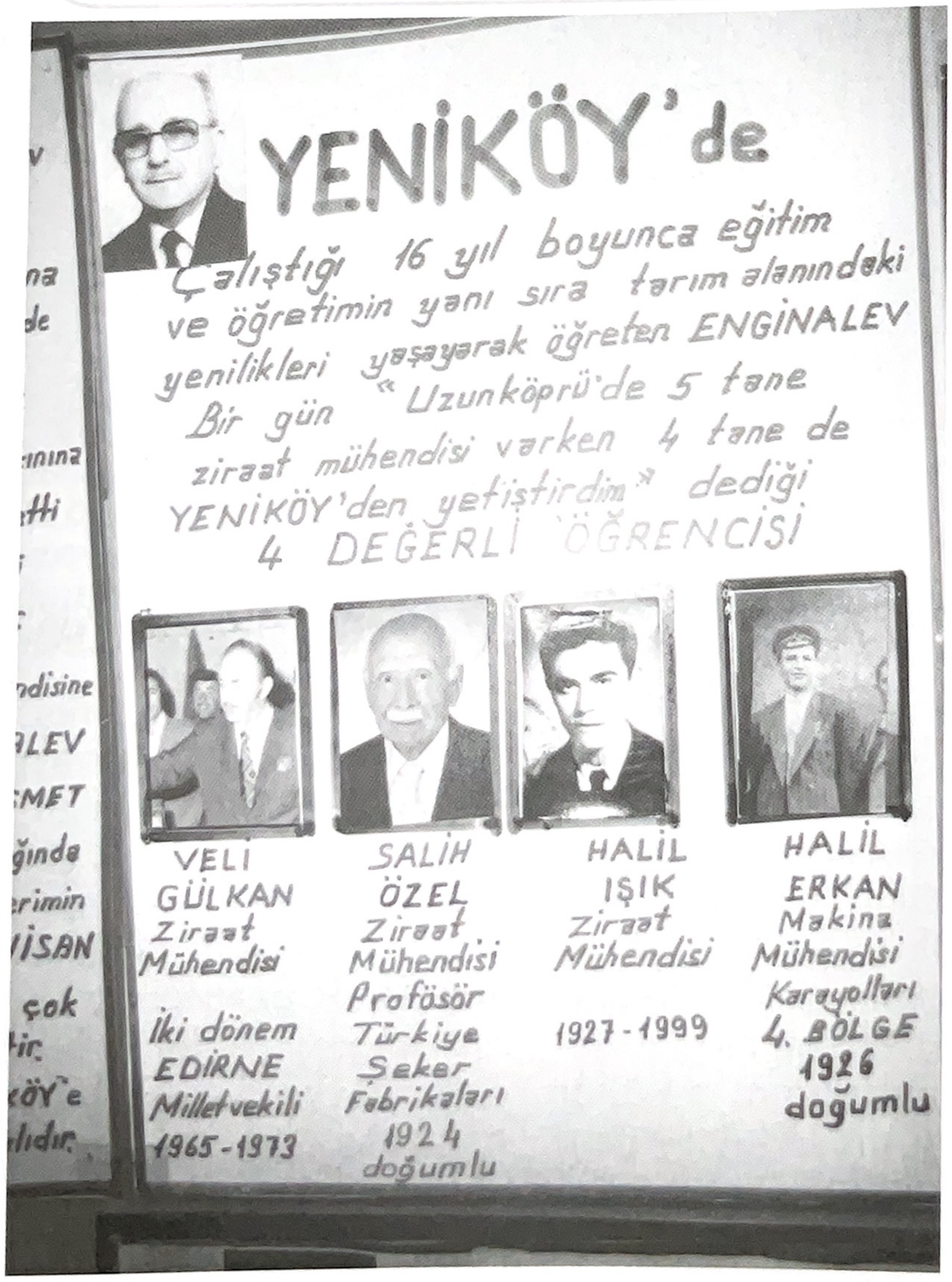

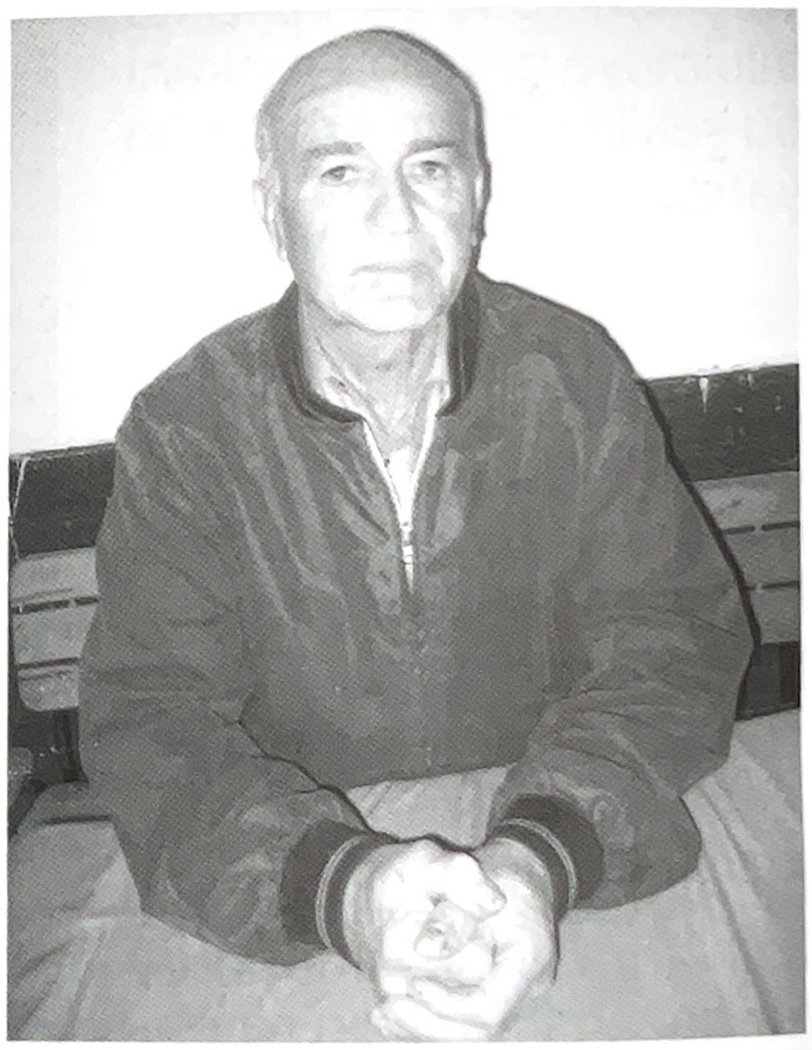

Emekli Öğretmen Alaeddin Tezcan

"Etnografya müzesi amaçlı Kültür Evi açma fikri 1995 yılında dönemin Belediye Başkanı Hünkâr Özkan tarafından bir düşünce olarak gündeme geldi. Köy İlkokulu'nda o yıllarda küçük çapta başlatılan et-

nografik sergilerden esinlenil-miş olduğu da söylenebilir ki; kültür evine dönüşüm süreci böyle başladı.

Yüksel Emre'nin Belediye Başkanlığı döneminde,etnografya odasının bir bölümü Kültür Evi'ne dönüştürüldü....

Ben bu çalışmalarda ilk günden beri devrede oldum.

Yeniköy, son yasa değişikliği ile belediyelik olmaktan çıkarılınca Kültür Evi çalışmaları tümüyle üzerimde kaldı.

Buraya, köydeki etnografik materyalleri topladık. Tümü de gerçekten, kullanım yılları çok eskilerde kalmış, zamanla köyümüz erkek ve kadınlarının kullandığı küçük ve kullanım yılları çok eskilerde kalmış olan üretim araçları... Çoğu bu köy insanının ustalığında yaratılmış ve yalnızca bu köyde kullanılmıştır.

Onları kullananlar çoktan kayboldular; ama bunlar kaybolmamalı diye düşünüyorum. Aslında düzenleme olarak olması gereken modern bir sergilemeden söz edemeyiz... Bu alanda eğitimli ve meraklı gençlerin konuyu daha farklı formatta ele alarak geliştireceğini umuyoruz. Bu çalışmayı çevredeki yakın köyleri kapsayacak şekilde de ele almak mümkün. Koşullarımız ancak buna elveriyor ve şimdiki haliyle konu tümüyle bir özveri çabası... Aslında bu tür çabalar Kültür Bakanlığı'nın ilgili birimlerinde ele alınmalı, desteklenmelidir."

***

Emekli Öğretmen Alâeddin Tezcan'ı dinledikten ve şu güzelim çalışmayı gezdikten sonra ne yapılır?

Sizler ne yapardınız, örneğin?

Biz; nasıl teşekkür edeceğimizi de pek bilemeden:

"Hey bu ülkenin, Cumhuriyet Türkiyesi'nin, Atatürk yolunun örnek öğretmenleri, iyi ki varsınız!" diyebildik ancak...

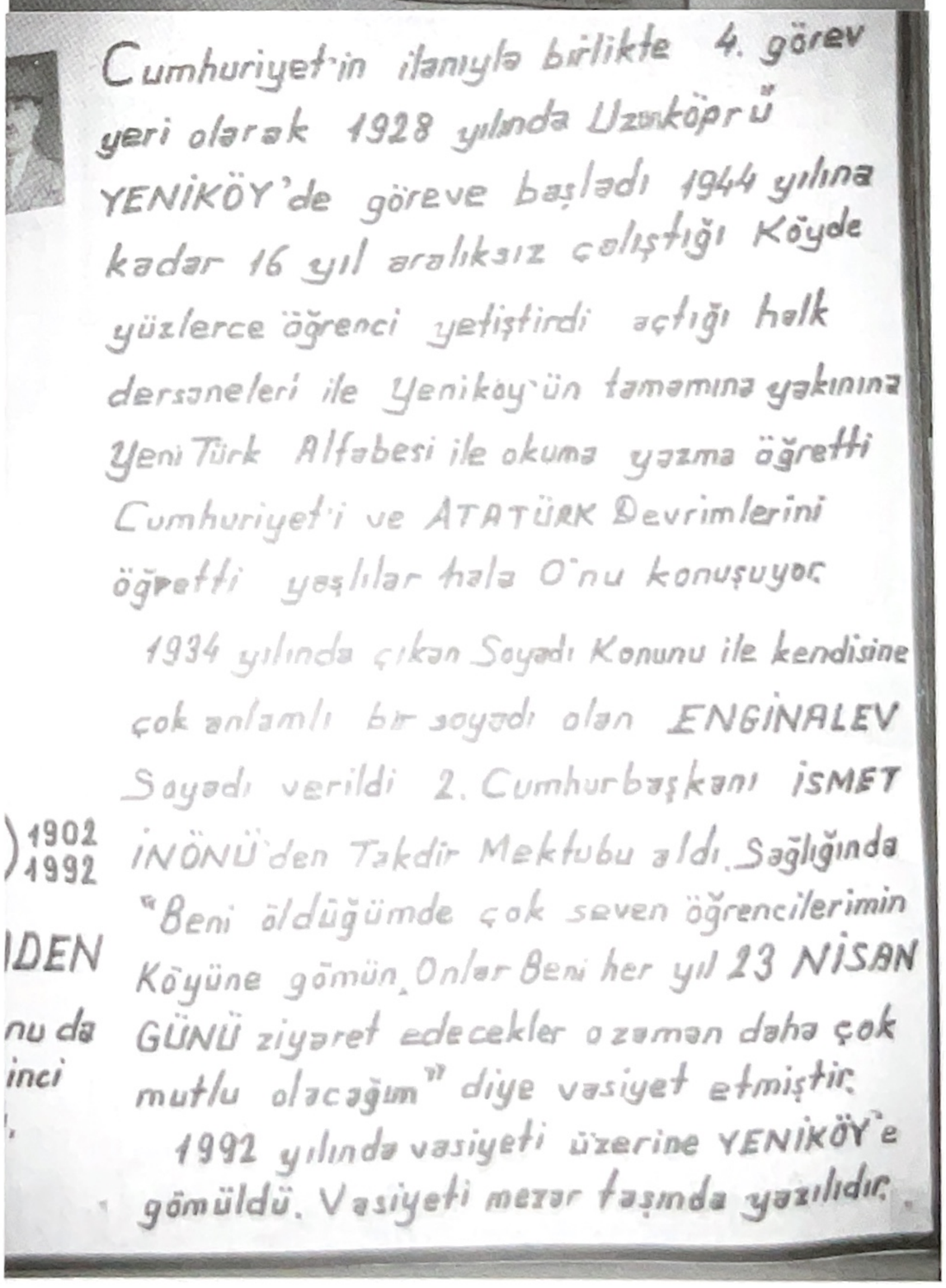

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte 4. görev yeri olarak 1928 yılında Uzunköprü YENİKÖY'de göreve başladı 1944 yılına kadar 16 yıl aralıksız çalıştığı Köyde yüzlerce öğrenci yetiştirdi açtığı halk dersaneleri ile Yenikoy'ün tamamına yakınına Yeni Türk Alfabesi ile okuma yazma öğretti Cumhuriyet'i ve ATATÜRK Devrimlerini öğretti yaşlılar hala O'nu konuşuyor

1934 yılında çıkan Soyadı Kanunu ile kendisine çok anlamlı bir soyadı olan ENGİNALEV Soyadı verildi 2. Cumhurbaşkanı İSMET İNÖNÜ'den Takdir Mektubu aldı. Sağlığında "Beni öldüğümde çok seven öğrencilerimin Köyüne gömün. Onlar Beni her yıl 23 NİSAN GÜNÜ ziyaret edecekler o zaman daha çok mutlu olacağım" diye vasiyet etmiştir.

1992 yılında vasiyeti üzerine YENİKÖY'e gömüldü. Vasiyeti mezar taşında yazılıdır.

1902
1992

Kültürevi sergi odasında Köy Enstitüleri'ne de yer ayrılmıştı.

Kültürevi Etnoğrafya Odasından
çeşitli kareler
(Fotoğraflar: Ayhan Tunca)

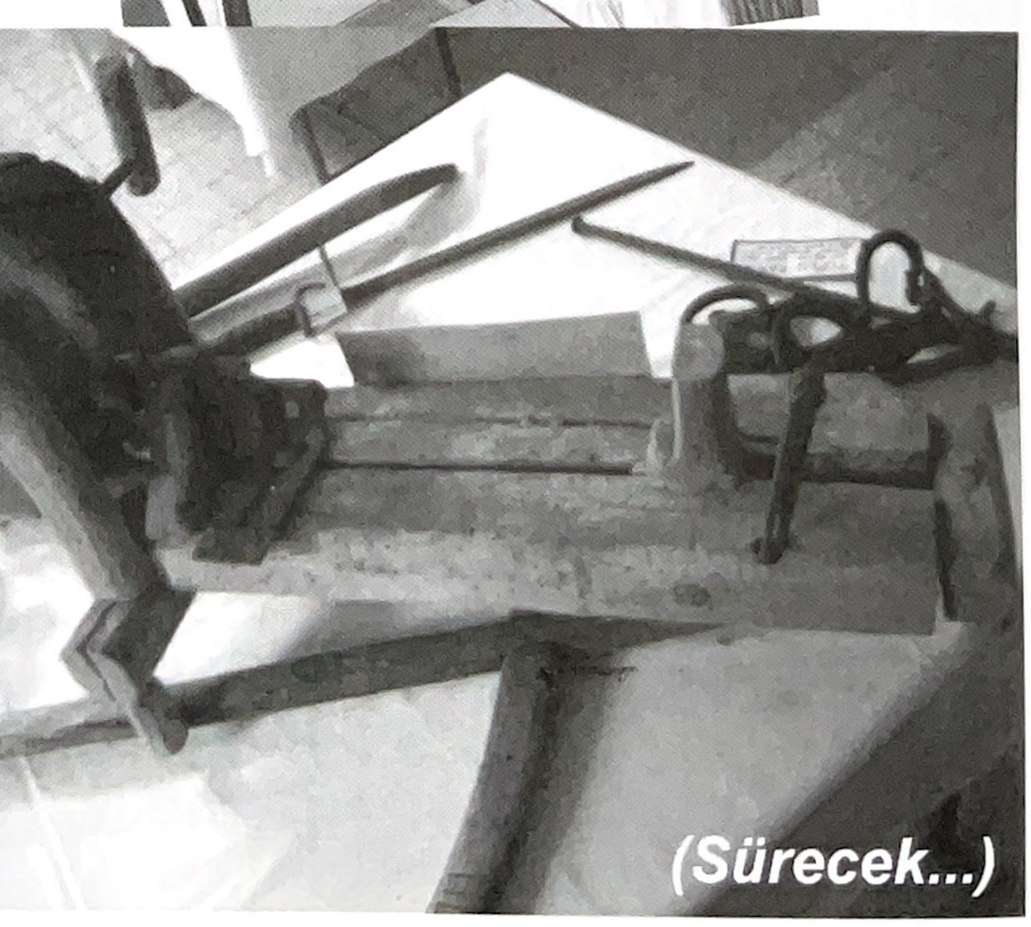

EDİRNE MURADİYE CAMİİ VE ÇİNİLERİ

Hakan Akıncı, M.A., (*)

Edirne'nin Muradiye Mahallesi'nde Saray içine hâkim bir tepe üzerine, Sultan Murad kendi adını alan ikinci camini yaptırmıştır.

Cami bugün kayıp olan vakfiyesine göre 1426'ya tarihlenmekle birlikte bazı araştırmacılar 1436 senesini kabul etmektedirler. Mimarı bilinmemekle birlikte Üç Şerefeli Cami ve Dar'ül-Hadis Camini yapan mimar tarafından yapıldığı düşünülmektedir.

Zaviyeli (Ters T) plandadır. Bursa Muradiye Cami'nin planı daha küçük ölçülerde tekrarlanmıştır. Camide bademler üzerine oturan ortası fenerli birinci kubbe mihrap tarafında Türk üçgenleri üzerine oturan aynı çapta kubbeli eyvana bağlamakta, yanlarda daha küçük ve alçak tutulmuş kubbeli eyvanlar yer almaktadır. Ortada yüksek bir kubbe, yanlarda ikişer çapraz tonozla ağır payeler

Edirne Muradiye Camii Kıble istikametinden görünüm

üzerine oturan beş gözlü son cemaat revakı bulunmaktadır. II. Murad'ın Bursa'da yaptırdığı caminin aksine bu yapı tamamen kesme taşlarla yapılmıştır. Muradiye Camiyle ilgili olarak anlatıldığına göre, II. Murad rüyasında Mevlana'nın bir Mevlevihane yapmasını istediğini görür. Cami ilk inşa edildiği yıllarda Mevlevihane olarak kullanılmıştır. Bu amaçla da sol tarafında büyük bir imaret, bir Mevlevi tekkesi ve semahane de inşa edilmiştir. Caminin haziresi gezildiğinde bu eserin bu amaçla yapıldığı da anlaşılmaktadır. Çünkü hazire bir çok yerde göremeyeceğimiz kadar Mevlevi mezar taşına sahiptir.

(*) Arkeolog- Sanat Tarihçi

ÇİNİLERİ

Bursa, Edirne ve İstanbul'daki erken örneklerde sıraltı bezemeli levha çiniler yanında, renkli sır tekniğinde çiniler de görülmektedir. Anadolu Selçukluların başarılı bezemeleri, Osmanlı döneminde sarayın da büyük desteğiyle gelişmiş, yeni teknik ve üslupta eserlerin oluşumuna olanak sağlanmıştır. Erken Osmanlı Dönemi'nde çinilerde bilinen ilk teknik **"renkli sır"** *(cuerda seca)* tekniğidir. İlk örnekleri 15. yüzyıl sonu 16. yüzyıl başlarında uygulanmıştır. Bu teknikte beyaz astarlı hamurun rengi kırmızıdır. Desenler basılarak ve yazı kazılarak geçirildikten sonra renkli sırlarla boyanmıştır. Renkli sır tekniği ile üretilen çinilere en çok Bursa ve Edirne'deki 15. yüzyıl çinili yapılarında karşımıza çıkmaktadır.

15.yüzyıl sonu Osmanlı çini sanatında yeni bir dönemin başlangıcıdır. Bu dönemde faaliyet gösteren en önemli üretim merkezi İznik'tir. Osmanlı saray nakkaşhanesinde usta nakkaşların elinden çıkan desenler, İznik'e yollanmakta ve orada uygulanıp, pişirilmektedir. Bu dönemin ilk ve önemli üslubu ise **"MAVİ-BEYAZ"** gruptur.

Geçmişteki örnek ve tekniklere kıyasla çok ileri bir teknikle sıraltına üretilen bu çini ve seramiklerin en belirgin özelliği, hamurlarının sert ve beyaz oluşudur. Mavi beyaz grupta sezilen farklı üslubun sebebi ise, Osmanlı sarayına çeşitli nedenlerle ulaşan 14. ve 15. yüzyıl Çin porselenlerine dayanmaktadır. Sırları şeffaf, parlak ve çatlaksızdır. İnce beyaz astar üzerine konturlanan ve boya-

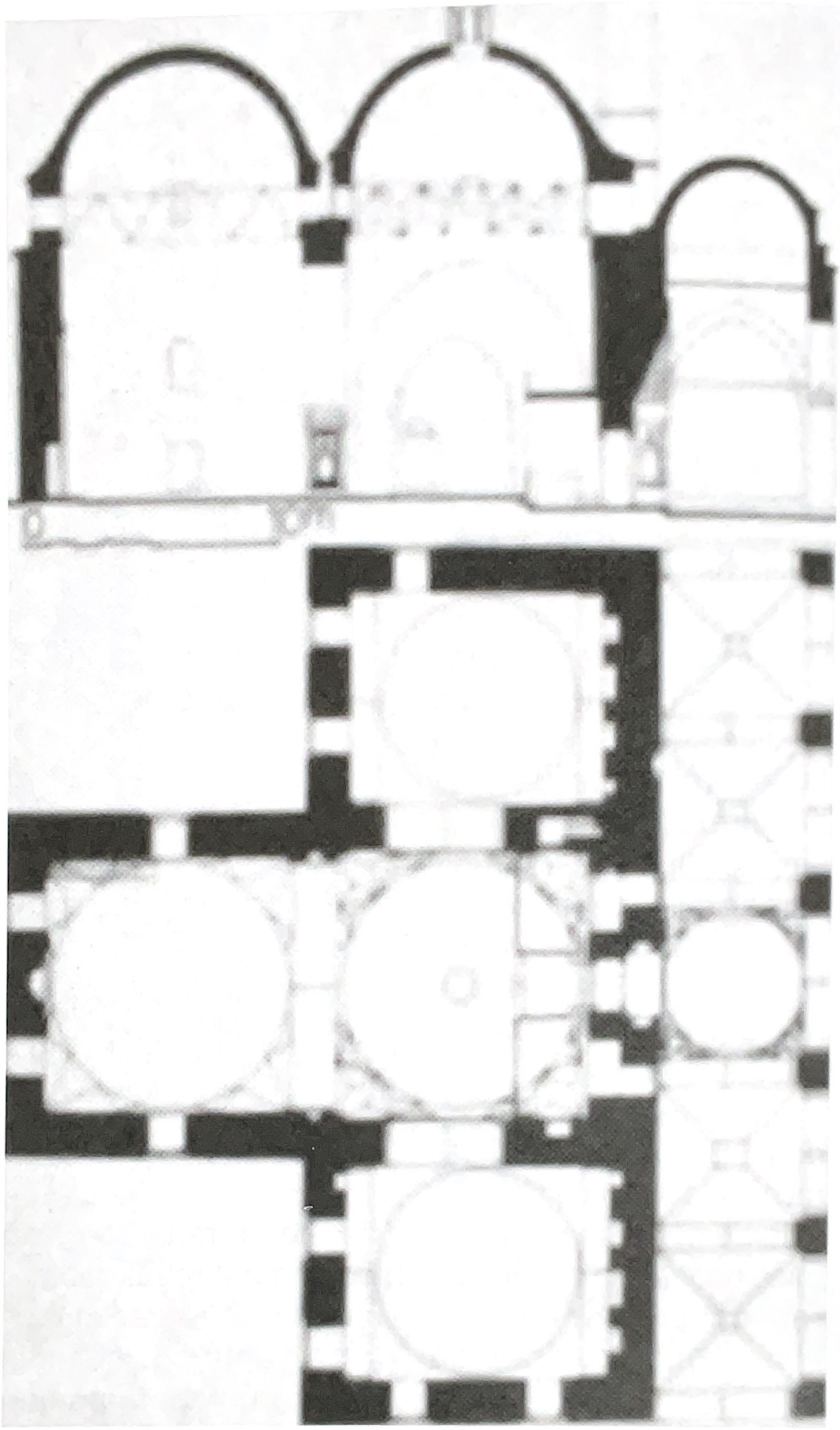

Edirne Muradiye Cami Plan ve Kesidi

nan desenler sırlanıp pişirilir. Kil yoğunluklu değil, kuvars yoğunluklu hamurla hazırlanan ve yüksek ısıda fırınlanan bu grup adeta yumuşak porselen niteliği taşımaktadır. Desenlerde hatayî, rumî ve bulut motifleri kullanılmıştır. Bir grup seramikte ise; kendi üstlerine dönük yapraklarla yuvarlak hatlı yeni bir üslup oluşturulduğu görülür. Bu desenler 15. yüzyılda saray baş nakkaşı Baba Nakkaş'a atfedilmekte ve **"Baba Nakkaş"** üslubu olarak anılmaktadır. Ana renk kobalt mavisi ve tonlarıdır. Daha sonraları ise firuze rengin küçük alanlarda uygulandığı da görülmüştür.

Renkli sır tekniğindeki çiniler ilk dönem Osmanlı Çini sanatında yer alan bir tekniktir. Bu teknik, Timurlu çini sanatından, Osmanlı çini sanatına girmiş bir tekniktir. Hatayîler ve şakayık çiçekleri gibi Uzakdoğu kaynaklı süslemeler de çini sanatına katılmıştır.

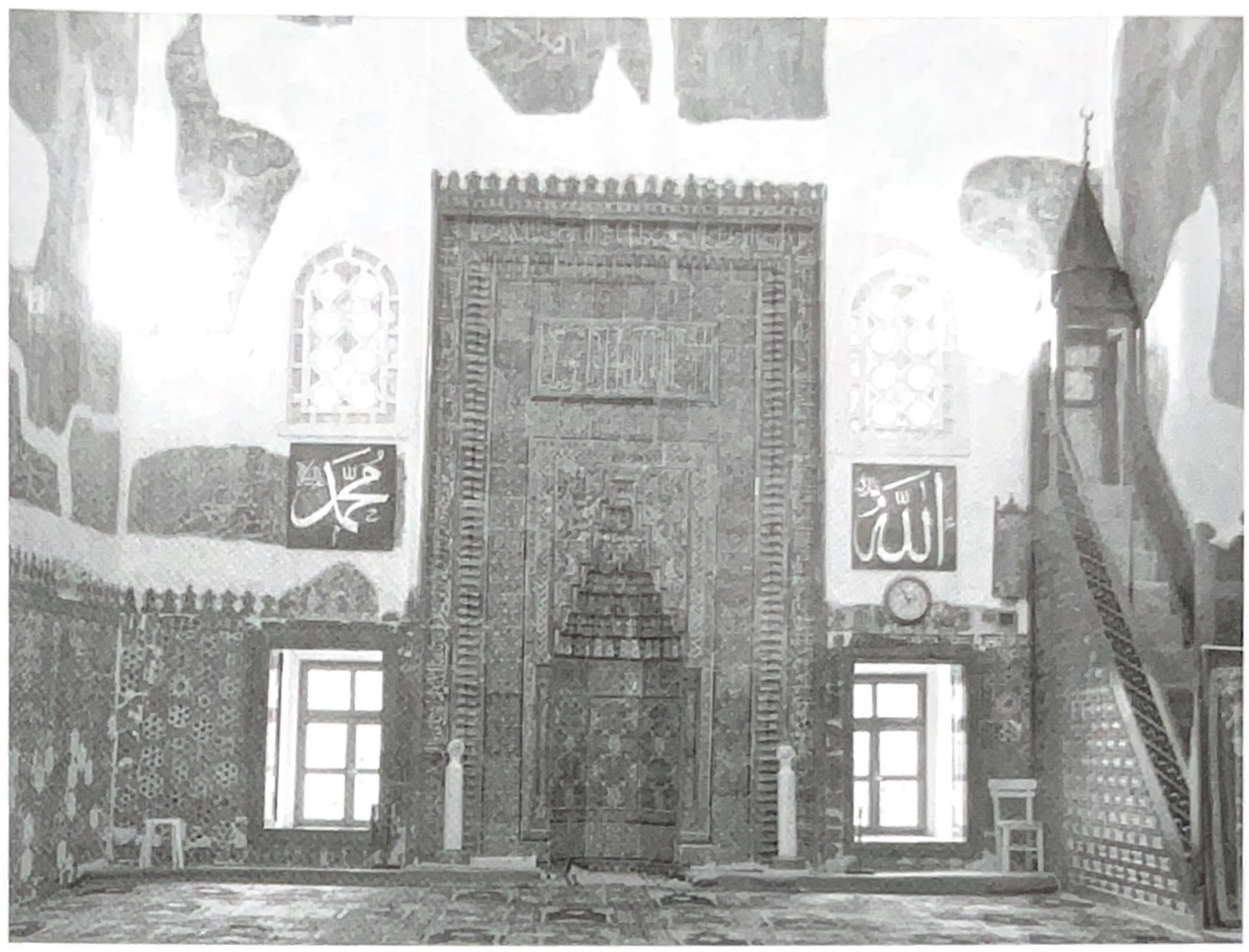

Edirne Muradiye Cami Mihrabından bir görünüm

Muradiye Caminde yalnızca 6.35 x 3.65 m. ölçülerindeki mihrabın çinileri Bursa Yeşil Türbe ve Karaman'da bulunan Karamanoğlu Mehmed Bey Cami mihrabı *(1)* ile benzerlikler taşır. Bununla birlikte caminin yapıldığı dönemde minaresinin de çini kaplı olduğu 1752 depreminde minarenin yıkıldığı ve çinisiz olarak tekrar yapıldığı bilinir. Bu depremin etkisi mihrap üzerinde bir bölümde görülmekte ve günümüze kadar gelmiştir. Mihrap bölümünün duvarları alt pencerelerin üst hizasına kadar tamamen çinilerle bezenmiştir.

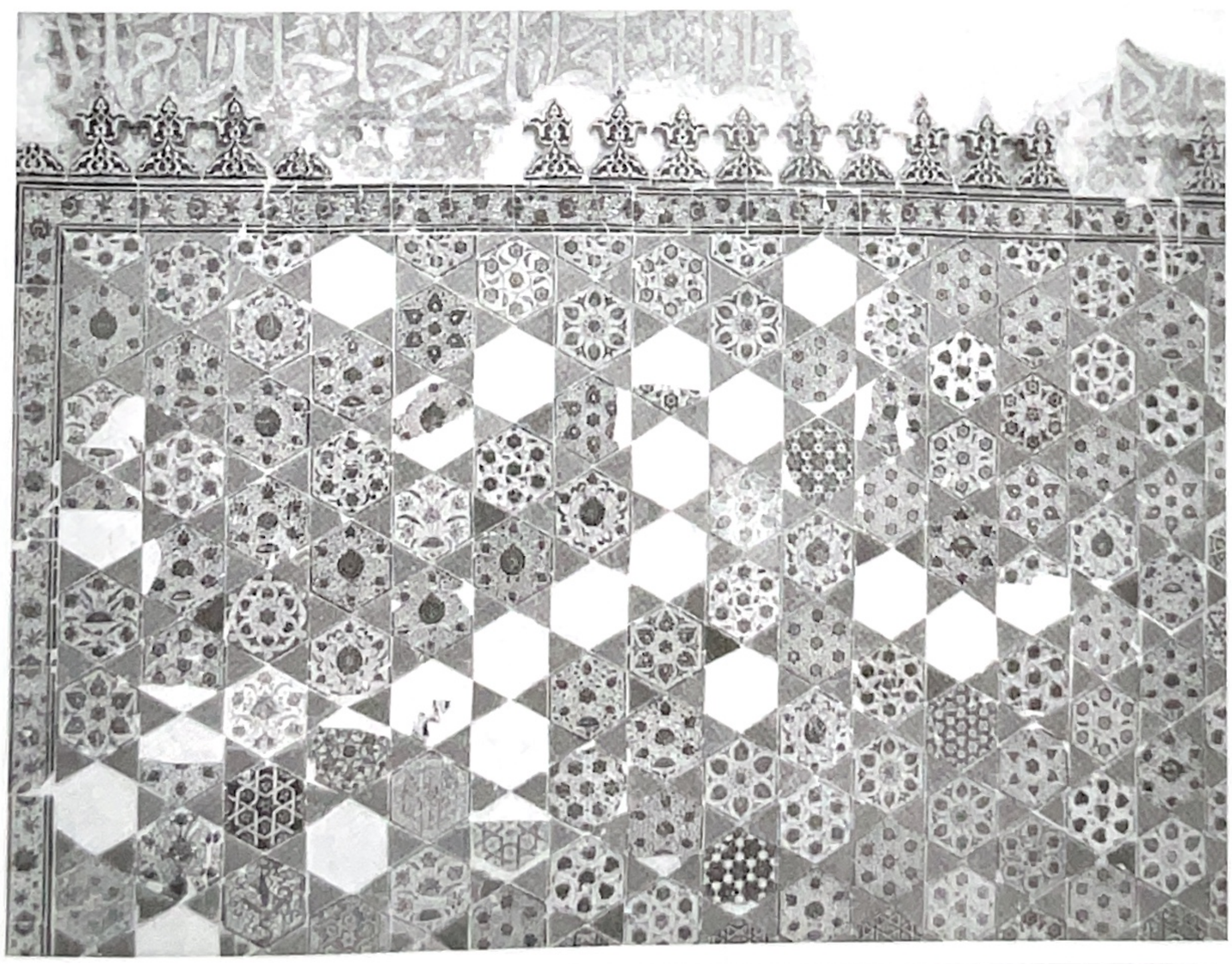

Edirne Muradiye Cami çinilerinden bir bölümü

Mihraptaki çiniler, iki ayrı tekniği mavi-beyaz ve renkli sır tekniğinin bir arada uyum içinde bütünleştiği ve üslup bakımından da Bursa'ya bağlanan ve on-

(1) Mihrap bugün İstanbul Arkeoloji Müzeleri bünyesindeki Çinili Köşk'te sergilenmektedir.

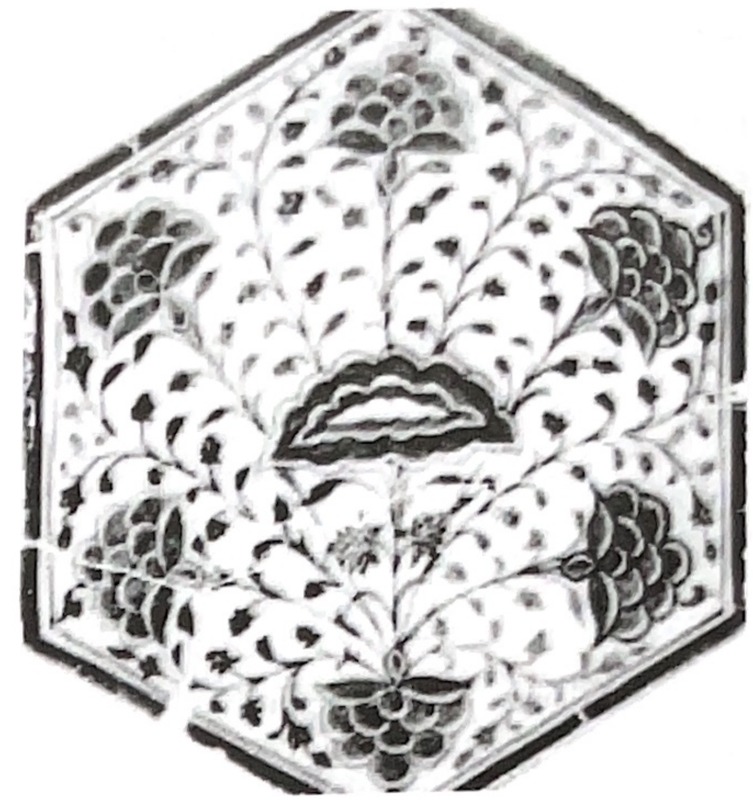

Edirne Muradiye Camii'nden çini örnekleri

dan sonra gelen en muhteşem örnektir. Devrinin kendinden daha büyük ölçülü tamamen çini kaplı *(Yeşil Cami ve Türbe)* mihraplarını düzen açısından tekrarlamasına rağmen Bursa Yeşil Caminden faklı olarak da mavi-beyaz çiniler de kullanılmıştır. Çinilerin bazıları kabartma ve geometrik örnekli olanların yanında Rumilerin hakim olduğu çiçek dekorlu çiniler firuze, lacivert, sarı, açık yeşil renkli olup değişik tonlu mor renk de görülmektedir. Mihraptaki çiniler mavi-beyaz ve birbirinden farklı desenle altıgen çiniler aralarını dolduran firuze üçgen çinilerle bir yıldız meydana getirmektedir. İznik mavi-beyaz seramiklerinin kalitesini gösteren bu çiniler Edirne'de orijinal bir üslubu ortaya koymaktadır. Caminin mihrap yan duvarındaki bordür duvara ince Firuze bantla birleşmektedir.

Frizin iki ucu da kartuş şeklinde olup Sultan II. Murad'ın adını vermektedir. Bordürü iki tarafından firuze bantlarla çevrilmiş mukarnaslı bordür sıraltı tekniğinde olmakta birlikte renkli sır teknikle uygulanan sarı renk ayrı bir hava katmaktadır. Bundan sonra da lacivert bantların içinde 8 köşeli yıldızlardan oluşmuş sır altı tekniğindeki kabartma bezeli geometrik bordür çerçevesi dolamaktadır. Bunun etrafında firuze ince bantlarla çevrilidir. Kavsaranın etrafında yan duvarların çevresinde de mavi-beyaz teknikte dilimli rumilerden oluşan bordür üç yönden dolanmaktadır. Kavsara köşelikleri renkli sır tekniğinde lacivert zemin üzerine sarı, yeşil,mor ve beyaz renkle bezeli rumi

Edirne Muradiye Camii'nden çini örnekleri

ağırlıklı bitkisel motiflerle kaplanmıştır.

Kavsaranın içi mavi-beyaz dekorlu sır altı tekniğinde dolgulanmıştır. Aralardaki firuze renkli kısımların üstlerinde dikkatle incelendiğinde farkedilen koyu lacivert veya siyahla yapılmış şeffaf sıraltındaki ince bitkisel kıvrımlar zariflikleriyle göze batmaktadır. Mihrabın üç kademeli alt kısmı ise tümüyle renkli sır tekniğindeki büyük karolarla kaplanmıştır. Bu karolar lacivert üzerine beyaz, sarı

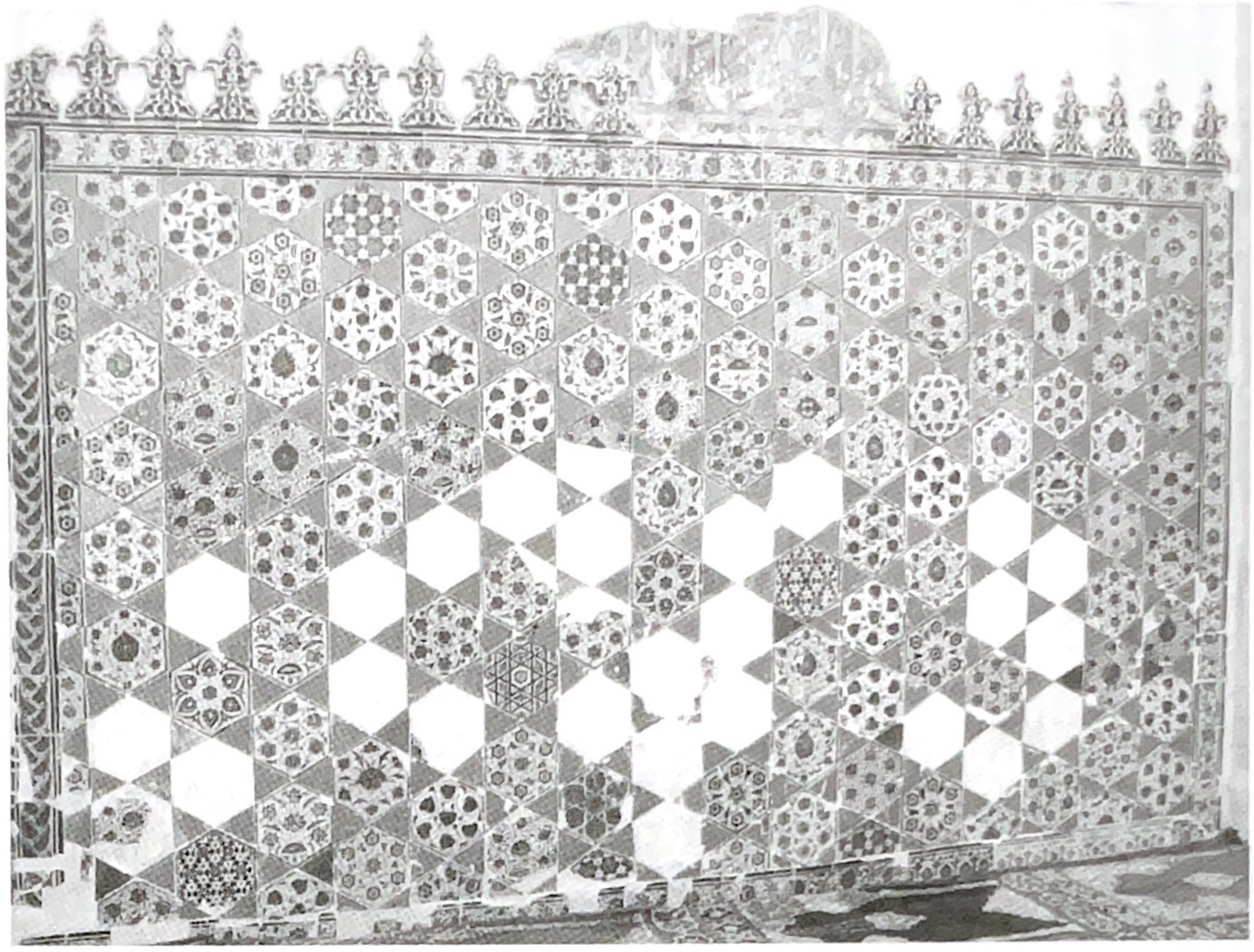

Edirne Muradiye Camii'nden çini örnekleri

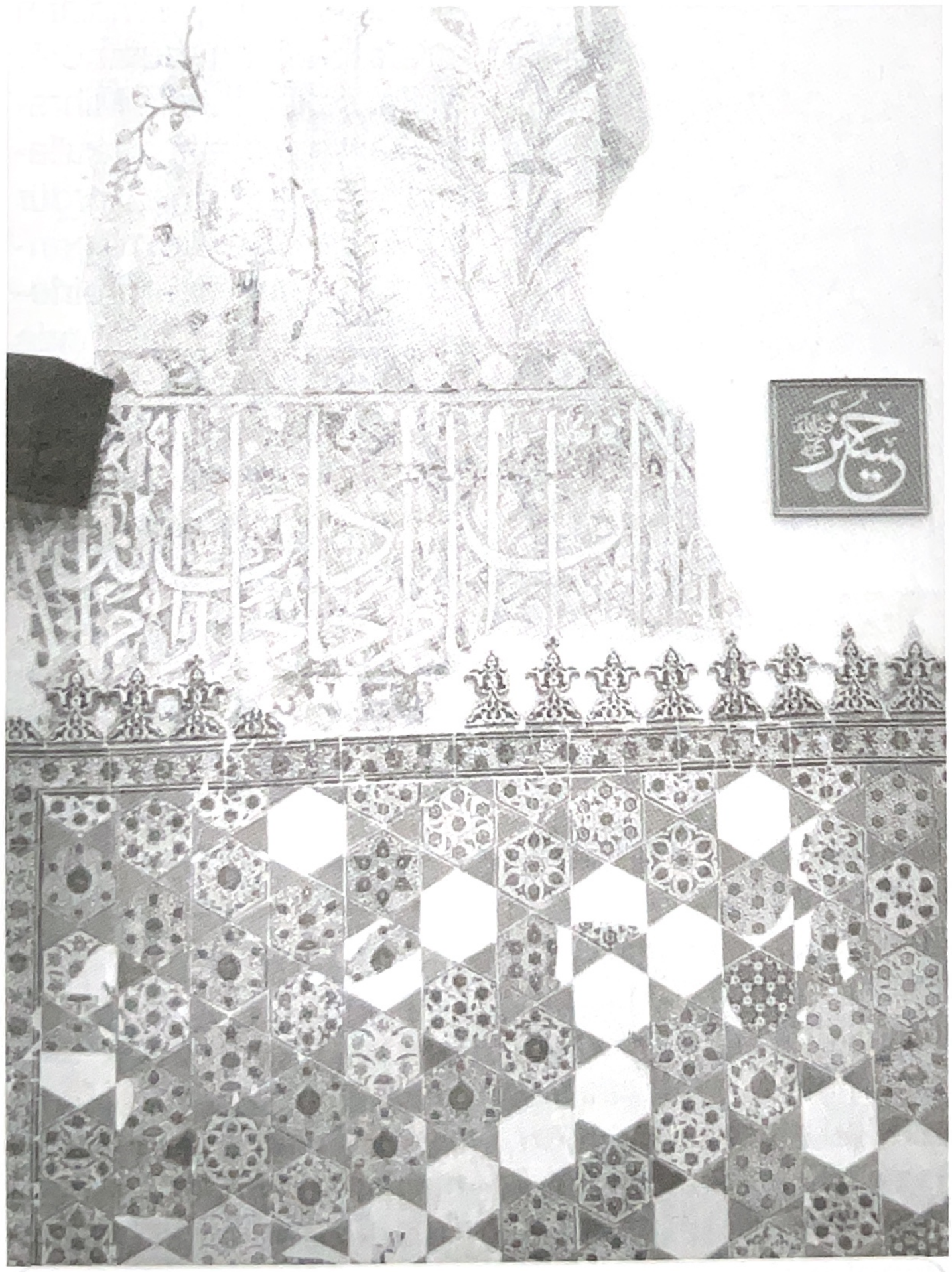

Edirne Muradiye Camii'nden çini örnekleri

firuze yeşil ve mor renkli sırlarla oluşturulmuş girift bezemeye sahiptirler. Kompozisyonunda beyaz renkli düğümlü geçme ve aralarında iri Rumilerle palmetlerin oluşturduğu simetrik motifle bulunur.

Karoların üzerinde ise, nişin her cephesine bir tane gelecek şekilde, kartuş şeklinde düzenli, lacivert üzerine firuze ile yapılmış, rumi-sarı düğümlü bezeli kûfi ve sülüs hatlı yazı frizi bulunmaktadır. Nişin iki yanında tamamıyla çini kaplı iki sütunçe ise, mukarnaslı başlıklı ve kaide kısmı da tamamen birbirinin aynı olup çini kaplıdır. Altı sıra yivle bezenmiş olan sütunçelerin zeminleri atlamalı olarak lacivert ve sarı ile renklendirilmiş Rumili geçmeli bordürlerle ve düğümlerle daha da zenginleştirilmiştir. Mihrap ayrılığında ince kıvrık dallar

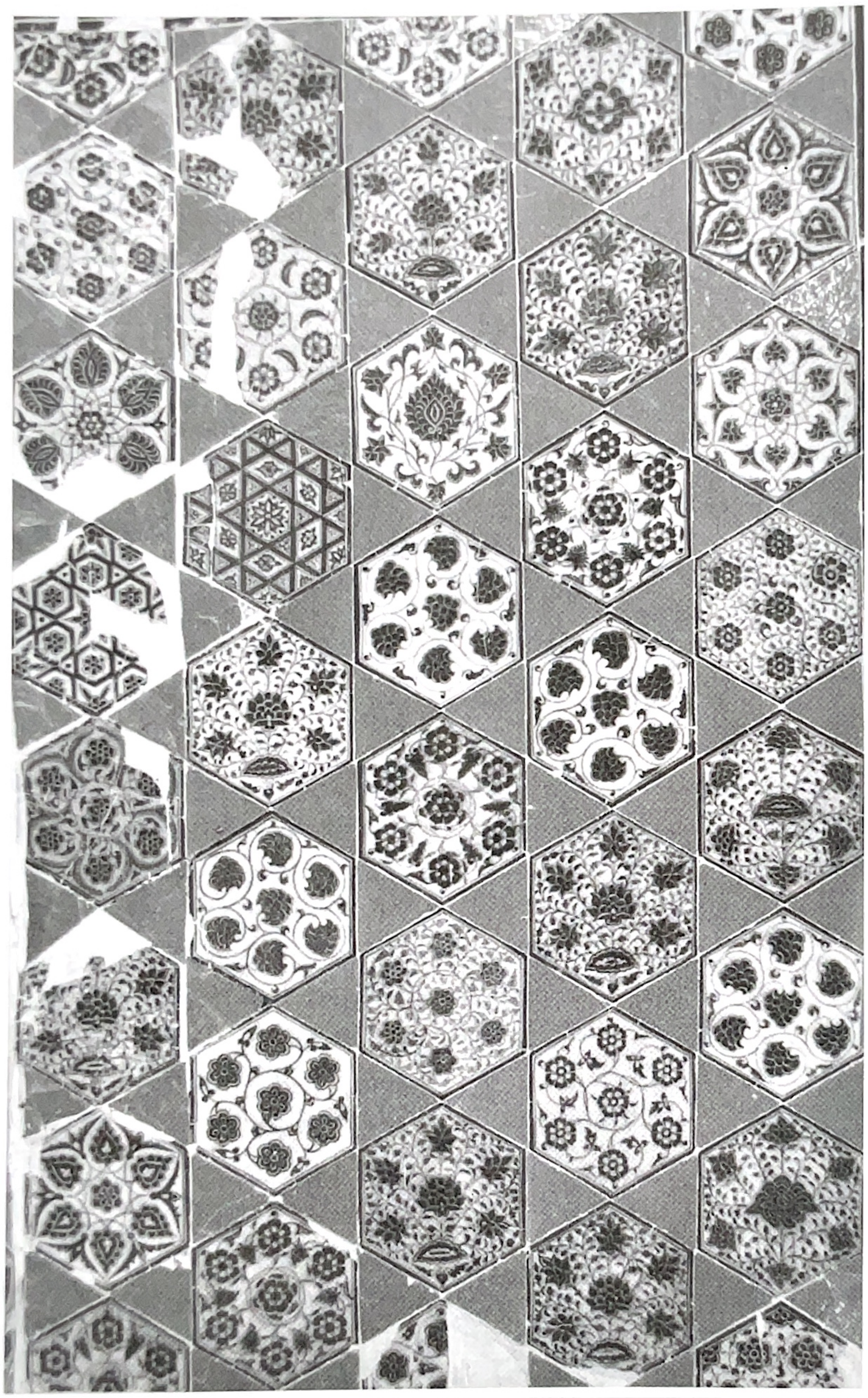

Edirne Muradiye Camii'nden çini örnekleri

üzerindeki rumiler arasında üç satır sülüs ve iki satır kûfi hatla **"Al-i İmran"** suresinden ayetler yer almaktadır.

Mihrabın tepesinde sıraltı tekniğinde kabartma bezeli lacivert zemin üzerine beyaz rumi ve palmetlerle bezenmiş friz şeffaf renksiz sırla sıralanmıştır. Frizin yan yüzlerinde ise firuze renk kullanılmıştır. Bu friz bütün mihrabın bulunduğu katta üç yönden duvarları çevreleyen çinilerin üzerinde bulunmaktadır. Frizin altındaki çinilerin üzerine sonradan kalem işi bezemeler yapıldığı düşünülür.

Mihrabın bulunduğu kubbeli kısımda üç yönden alt sıradaki dikdörtgen pencerelerin üst hizasına kadar bütün duvarları kaplayan çiniler sıraltına mavi-beyaz desenlidir. Bunlar altıgen formda ve çevreleri üçgen firuze çinilerle kaplanmıştır. Beyaz zemin üzerine mavi tonlarıyla çok çeşitli bitkisel ve geometrik motiflerle süslenip, çoğunlukla bitkisel bezeme tercih edilmiştir. Bu altıgen formlu çinilerin minber arkasında da bulunduğu ve levhaların etrafında da uygulandığı dikkat çekmektedir. Mihrabın kavsara etrafında kullanılan dilimli Rumili bordür bütün pencere çevrelerinde mihrabın duvara birleşen kısmı ile üst tarafında görülen bitkisel motifli bordür 14x34 cm. boyutlu beyaz zemin üzerine kobalt mavisi ile birlikte desenlenmiş levhalardır.

Yapının çinilerinin *(mihrap ve altıgen levhalar)* mimarisi ile aynı döneme ait olduğu sadece kabartma bezeli palmet frizinin daha sonra yerleştirildiği akla yatkın gelmektedir. Mavi-beyaz teknikli çinileri beyaz, renkli sır bezemelileri ise yavru ağzı pembe hamurludur. Muradiye Cami farklı teknik ve üsluptaki çinileri bir arada bünyesinde barındıran yapı olma özelliğine sahiptir.

KAYNAKÇA

Aksu, H. (2007) " Osmanlı Çini Sanatı Şaheseri Edirne Muradiye Camii", *El Sanatları Dergisi*,İstanbul, IV, s. 157-159,

Aslanapa, O., Ş. Yetkin ve A. Altun, (1989): *İznik Çini Fırınları Kazısı: II. Dönem, 1981-1988*, İstanbul,

Atasoy N. ve J. Raby, (1989): *İznik Seramikleri*, sergi katalogu, Londra / Singapur,

Ayverdi, E.H., (1972)*Osmanlı Mimarisinde Çelebi Ve II.Sultan Murat Devri*. İstanbul,

Demirsar-Arlı, B. (1988): "Edirne Yapılarında Çini Bezeme", *Edirne: Serhattaki Payitaht*, İstanbul:

Necipoğlu,G. (1990): "From International Timurid to Ottoman: A Change of Taste in Sixteenth Century Ceramic Tiles, *Muqarnas* 7: 135-170;

Öney, G. (2000) " Erken Osmanlı Mimarisinde Çini (XV-XVI. Yüz Yıllarda İznik-Bursa-Edirne ", *Yeni Türkiye*, Ankara, 6-34, s. 664-668

Peremeci, O. N. (1939) *Edirne Tarihi*. İstanbul,

Sarre, F. (1935): *Die Keramik der islamischen Zeit von Milet*, Berlin;

Tunca, A. (2006) *Edirne İçin Notlar Ve Edirne'de Tarih, Kültür, İnanç Turu*. Edirne,

Uğurluel, T. (2005): *Balkanların Başkenti Edirne ve Gezi Rehberi*, İstanbul:

Yetkin, Ş. (1965): "Türk Çini Sanatından Bazı Önemli Örnekler ve Teknikleri / Some Important Patterns and Tecniques of Turkish Tiles", *Sanat Tarihi Yıllığı* I: 60-103.

Yetkin, Ş. (1993): "Çini", *İslam Ansiklopedisi* VIII, İstanbul: s. 329-335.

Muradiye Cami İmamı Kıyasettin Aldemir'e çalışmalarımız süresince yardımları için teşekkür ederiz.

İKİNCİ ALFABE KİTABINDAN EĞİTİM UYGULAMALARI VE ÖĞRETMENLİK ANILARINA; DÖNEMİN EDİRNE'SİNDEN NOTLAR (2)

(113. Sayıdan devam)

EDİRNE'DEN YÜKSELEN KÜLTÜR GÜNEŞİ BABAM BAŞÖĞRETMEN AHMET İHSAN GÖKÇE

Erdoğan Gökçe (*)

SÜRMELİ MÜRİDEM

Fehmi Çavuş Çanakkale gazisi idi. Ondan pek çok bilmemize, öğrenmemize imkân olmayan Edirne Türküsü öğrendik. Bunlar içinde birisi, bir zamanların yosması olan **"Sürmeli Müridem"**'in türküsüdür. Bir gün Yediyolağzı'ndan aşağı ya doğru gidiyordum. Fehmi Hocam geriden yetişti. Benim önümde yaşlı ufak tefek bir hanım gidiyordu. Bana; **"sana türküsünü öğrettiğim Sürmeli Müride bu hanımdır. İyi bak"** dedi. Yaşlanmış, çökmüş bir kişi idi. bir tarihle karşılaşmıştım. Bir zamanlar yürekleri titreten güzel hanımı görmüştüm. Türkü şöyle: **"erkekler içinde sürmeli Müridem, hopur hopur oynuyor..."** Çok güzel bir hicaz türküdür.

EDİRNE TÜRKÜLERİ

Edirne türkülerini milli günlerde çalıp söyleyen yaşlı müzikçiler fakru zaruret içinde imişler. Babam ve arkadaşları onlara Kızılay ve Halkevi'nden yardımlar temin ederlerdi.

Hele sandıkçı Mehmet adı ile bilinen, kırmızı şeritli istiklal madalyalı Hakkı ağabeyimin ailesi bu yardımları alanların başında gelirdi.

Ben milli bayramlarda tören geçişleri sırasında şeref tribününün kenarında bağlamamla beklerdim. Törenin bir yerinde kızlı erkekli arkadaşlarım zeybek oynamak üzere gelirler, altıma bir sandalye verirler, ben öğretilen zeybek havasını çalardım. Beni Edirne'de herkes tanıyordu. Sokaklarda beni gören Romanlar beni birbirlerine gösteriyorlar ve **"bu aga bizden, bağlama çalıyor"** diyorlar, bana sevgi gösteriyorlar, ben de onlara teşekkür ediyordum. Ben de onlardanım!

(*)Edirneli Emekli Hakim

EDİRNE TÜRKÜLERİ

Edirne türkülerini milli günlerde çalıp söyleyen yaşlı müzikçiler fakru zaruret içinde imişler. Babam ve arkadaşları onlara Kızılay ve Halkevi'nden yardımlar temin ederlerdi.

Hele sandıkçı Mehmet adı ile bilinen, kırmızı şeritli istiklal madalyalı Hakkı ağabeyimin ailesi bu yardımları alanların başında gelirdi.

Ben milli bayramlarda tören geçişleri sırasında şeref tribününün kenarında bağlamamla beklerdim. Törenin bir yerinde kızlı erkekli arkadaşlarım zeybek oynamak üzere gelirler, altıma bir sandalye verirler, ben öğretilen zeybek havasını çalardım. Beni Edirne'de herkes tanıyordu. Sokaklarda beni gören Romanlar beni birbirlerine gösteriyorlar ve **"bu aga bizden, bağlama çalıyor"** diyorlar, bana sevgi gösteriyorlar, ben de onlara teşekkür ediyordum. Ben de onlardanım!

AYAKTAKIMI MÜZİĞİ

Edirne'nin bürokratları Gazi Parkının yanında olan Eytam Çarşısı binalarının altındaki Lazların kahvesinde bir kısım memurlar babama, **"Hocam seni akıllı adam sanırdık. Oğluna ayak takımının çaldığı bağlamayı almışsın bu olmadı"** demişler. Babam onlara **"sizler yanılıyorsunuz. O ayak takımı dedikleriniz bu milletin kendisidir. Bu müzik bu gün hor görülüyor. Bu müzik yarın bu milletin baştacı olacaktır, bunu unutmayın"** demiş. Akşam eve geldiğinde üzgündü. Okumuş yazmış kişilerin kendi milletlerini aşağılamalarını içine sindiremiyordu.

Osmanlı zamanında Türk olmak suç idi. Kimse Türk olmayı kabul etmezdi. Türk olduğumuzu Balkan Savaşındaki yenilgilerden sonra öğrendiğimizi bilim adamları söylüyorlar. Biz Osmanlı idik. Osmanlılığın sökmediği en son Balkan Savaşı ile belli oldu. Atatürk Samsun'dan sonra Havza'ya geldiğinde halkı toplar ve yapacaklarını anlatır. Halka; ***"Değerli Türkler"*** gibi bir ifade ile hitab eder. Halktan itiraz gelir. **"Paşam Türkler burada bulunmaz. Belki Haymana taraflarında bulabilirsiniz"** derler.

Türkülerimizi Ankara Radyosunda kurduğu ve yönettiği Yurttan Sesler Topluluğu ile 1940 lı yıllarda milletimize Muzaffer Sarısözen yeniden öğretti.

Arkadaşlarımla yazları sıra ile evlerinde toplanır, türkü çalıp söylerdik. Bir gün bizim evde yaptığımız müzikli toplantıda bağlamalar, zilli maşalar, darbukalar çalıyoruz. Türkülerimiz söylüyoruz. Şaban Buyankaya coşunca naralar atıyordu. Evimiz Tophane Caddesi 59 numarada idi. Karşımızda Küçükpazarlı bakkalımız İbrahim Amca'nın dükkânı vardı. Kapının önünden geçenlerden bir grup İbrahim Amcaya **"Bu Ahmet Hoca ne yapıyor, oğlu arkadaşlarını toplayıp şarap içiyor. Nara atıyorlar. Hoca buna müsaade ederek ayıp ediyor"** demişler. İbrahim Efendi çok yaman bir adamdı. Bu sözleri söyleyenleri azarlamış ve **"Bu çocukları hepiniz tanıyorsunuz. Analarını babalarını biliyorsunuz. Bu çocuklar bizim Türkülerimizi söylüyorlar. Bakın 30 Ağustos geliyor. Hepimize konser verecekler. Siz yanlış düşünüyorsunuz. Zehra Hoca ile Ahmet Hoca hiç böyle bir iş yap-**

1935 yılında, evinin 3. kat balkonunda oğlu Erdoğan ile

tırırlar mı" diyerek onları azarlamış...

Hani o günler geri gelse, bizler, **"Edirne'nin ardı da bağlar Meriç akar mori Donkilom, sular çağlar, eşinden ayrılan yanar mı yanar"** türküsünü söylesek.

O naraları hey hey diye atsak. Babam Edirne Halk Müziğine sahip çıktı. Başkalarınca bilinmeyen şehit ağabeyi Mehmet'ten öğrendiği **"Edirne'nin ardında sümbüllü bağlar, Hasan Ağa oturmuş kargısın yağlar"** türküsü ile **"Bağa girdim üzüme"** türküsünü Türkiye'ye kazandırdı.

ANMA GÜNLERİ

26 Mart 1913 günü Bulgarlar Edirne ye girdiler. Altı ay süren kuşatma ve arkasından gelen kıyıcı işgal ile Edirneliler çok çektiler. Bu acılar her sen anılıyor. Edirne'de yaşadığımız yıllarda babam ve arkadaşları bu savaşı yaşadıklarında Halk evinde anma toplantıları düzenlerlerdi. Murat ve Recep Özgün Başöğretmenler, Salih Zorlutuna, Dr. İhsan Ertekin öğretmenler ve ismini unuttuğum şehrin diğer ileri gelenleri bu toplantılara öğrencileri ile katılırlardı. 1944 yılında toplantı Halkevinde yapıldı. Babamın ve Murat Hoca'nın öğrencileri hazırlanan canlı tabloları ağlayarak oynuyorlar ve bu savaşın ağıtlarını Remzi Hocamızın ağlayarak çaldığı kemanın eşliğinde söylüyorlardı Edirne Valisi Fazlı Güleç en önde oturuyordu. Anlatılanların ve müziklerin etkisinde kalmıştı. Çok üzüntülü idi. İki elinin parmaklarını dizlerine geçirmiş ağlamak için kendisini çok zorluyor, ancak hakim olamadığı heybetli göbeği hopluyordu. Salondaki halkın tümü ağlıyordu. Ertesi gün babamı Emniyet Müdürlüğüne ifade vermeye çağırdılar. Düzenlediği toplantının Bulgarlarla aramız açacağını, bunu neden yaptığını sordular. Babam yanına Valilikten gelen resmi görevlendirme yazısını almıştı.

SAKALLI MUSTA

Tophane Caddesine açılan evimizin altında bir Asmalı Sokak vardır. Bu sokakta herkesin sevip saydığı bir emekli öğretmen otururdu. Herkes onu Sakallı Musta Bey diye bilirdi. Bir gün sokağın başında babamı bekler. Elinde kırmızı kapağı olan el yazısı ile yazdığı Balkan Savaşı yazılarını içeren defteri verir. **"Benim mirasçılarım içinde bu anıların kıymetini bilecek kimse yok. Bu defteri ilerideki nesillere iletmek vazifesi sana aittir, Ahmet Bey"** der.

Mustafa Bey'in üsteğmen olan oğlu intihar etmişti. İki kızı vardı, birinin çocukları Arif, Saadettin, Asım Acet kardeşlerdir. Bunlardan sadece Saadettin halen sağdır. Diğer oğlunun kızı Uzunköprü'de geçen sene sağ idi. Hepsinin nüfus kayıtlarını bulduk. Ancak bir kayıttaki çelişki nedeniyle Edirne'den mirasçılık kararını alamadık. Bu anıların kitap halinde basılması gerek. Rakım Hoca'nın anılarında olmayan pek çok önemli olayı anlatıyor. Kayıtta bulunan bütün evlerin top ateşi ile yıkıldığını, Kıyıkta oturan kadınların, kızların ırzlarına geçildiğini, evlerin yağma edildiğini, bu eylemelerin ŞOP diye anılan Bulgarların yaptığını anlatıyor. Meğer Şop çingenede çocuk anlamına gelen şopar sözcüğünün kısaltması imiş. Bulgaristan kökenli bir avukat arkadaşım var; Çok ilkel insanlardır, merakımdan oturdukları Batak kentine gittim. Oraya gideceğimi duyan akrabaları **'Sakın Türkçe konuşmayın sizi hemen öldürürler, önce polisler öldürürler'** dediklerini anlattı. Bunlar Hıristiyan İsa uğruna savaşıyorlardı.

Mustafa Hoca'nın gerçek soyadını yanlış biliyormuşum. Nüfus kütüğünde Mustafa Asım Öner olduğunu çıkartılan kayıtlarda gördük. Hocamız 30. 12. 1946 günü ölmüştü. Mustafa Bey'in anıları bende basımı bekliyor. Balkan Savaşı'nın 100. yılında basılabilir mi?

ÖĞRENCİLER

Kurtuluş bayramlarının geçit törenleri, törenlerde halka sunulan, öğrencilerin oynadığı canlı tablolar babam ve Murat ve diğer öğretmeler tarafından hazırlanırdı.

Babam öğrencilerine karşı son derece sevgi ile sahip çıkardı. Edirne Halkevi'nin Kurslar Kolu başkanı olarak ikmale kalan öğrencileri annemle sokaklardan toplar ve onlarla ders çalışarak başarı kazanmalarını sağlardı. Bu çalışmalar karşılığında bir kuruş ücret almazlardı.

Sadece babam ve annem değil Edirne'nin bütün öğretmenleri bu çalışmalar içinde idiler. O nesiller Atatürk'ün öğretmenlerindendiler. Küçük oğluma İngilizceyi bilip bilmediği için yapılan sınavda kendini İngilizce anlat denince; **"dedem ve babaannem Atatürk'ün öğretmenlerindendiler"** cümlesi üzerine İngilizce bilmiyor dediler. Senelerce işsiz kalmasına neden oldular. Oğlum bilmediği İngilizcesi ile hayatını kazanıyor.

Liseyi bitirdiğim 1949 senesinde Alipaşa Çarşısı'nın orta kapısının karşısında olan eski Postahaneye gittik. Kapıdan girmeden önce **"bak içerde neler olacak"** dedi, kapıdan içeri girdik. U harfi şeklinde bankonun arkasında bulunan bütün memurlar yerlerinden kalktı, işlerini bıraktılar, sıraya dizildiler, birer birer babamın elini öptüler, saygılarını sundular. Şaşırmıştım, dışarı çıkınca bana, **"bu çalışanların tümü fakirlik nedeniyle okuyamamış kişilerdi. Edirne'de sadece benim okulum, ilkokul diploması veren okuldur. Bu çocukları sokaklardan ben topladım. Dilekçelerini ben yazdım. Hepsine diploma verdim. Böyle yüzlerce çocuk var"** dedi. On bir kişi idiler. Öğretmenler milletleri imal edenler. Lise'de öyle öğretmenler gördüm ki, onlardan nefret ettim öğrencilerine kötü not vermek, onları sınıfta bırakmaktan zevk duyuyorlardı. Hiç mi hiç, insafları yoktu. Çok arkadaşımın geleceklerini kararttılar, bunların bir kısmının mezarları Buçuk Tepe mezarlığında. Üzüntülerle anıyorum onları.

Torunu Özdol ile 15.2.1969

İkinci Dünya Savaşı sırasında yedek subay iken TBMM başkanlığından babama bir yazı geldi. Öğretmen kökenli bir milletvekilinin ölümü nedeniyle milletvekilliğine atandığı bildiriliyordu. Babamın ülkemize bağlılığını Anka-

ra'daki görevliler de biliyorlardı. O tarihlerde askerler millet vakili olamazlardı. Terhis te etmediler babamı. Milletvekili olamadı. Kısmet değilmiş. Babamın böyle bir amacı olmadı. Edirneli bir öğretmen İstanbul'a atanmıştı. 1957 seçimleri öncesi babamla tramvayla Fatih'e geliyoruz. Bu şahısla karşılaştık. Milletvekilliğine aday olduğunu söyledi. Babam yaptığı işin ona hatalı olduğunu ona söyledi. Adamın verdiği cevap çok acıydı ve ülkemizde neden milletvekili olmaya can atıldığının anahtarıdır. **"Hocam başka türlü nasıl zengin olacağım"** dedi. Adamın adını yazmıyorum. Bunu milletvekili yapmadılar. Boş bir kişi idi. Derslerinde öğrencileri bununla dalga geçerlerdi. İstanbul'da görevli olduğu okulda çalışma saatlerinde uyurken öğrenciler fotoğrafını çekmişler. Sanırım Hürriyet Gazetesi'nde bu resmi bastılar.

"KAÇ LİRA VERİLİYOR" VE BİR AJAN

1950'den önce Milli Eğitim Bakanlığı babama Gaziantep Milli Eğitim Müdürlüğü ve defalarca Köy Enstitüsü müdürlükleri teklif ettiler. Babam memleketinden ayrılmamak için kabul etmedi. Büyük makamlarda gözü yoktu. Sadece öğretmen olarak halkın çocuklarına hizmet etmeyi arzu ediyordu.

Babam ve annem kız Kardeşim İstanbul'da tahsili nedeniyle İstanbul'a tayinlerini yaptırdılar. 30 Eylül 1956 günü Edirne'den büyük üzüntü ile ayrıldık. 1926 yılından 1956 yılı dâhil yaklaşık 30 süre ile Belediyemizde kurulan Kırkpınar Komitesinde ücret almadan çalıştı. 1950 senesinde iktidarın değişmesi üzerine Belediye de Demokrat Parti'ye geçmişti. Komşumuz olan bir ayakkabı satıcısı Kırkpınar Komitesine seçilmiş. Toplantıda babamın yanına oturmuş. Babam **"evladım biz senelerdir bir kuruş almadık"** deyince adam şaşırmış, **"bizler sizin ücret aldığınızı sanıyorduk"**, demiş. Adını söylemek istemiyorum. Bu beyi herkes tanıyor.

Eşi, gelini Sabiha Gökçe, torunu Erdal ile, 1967 yazı

Babam arkadaşlarının başına Edirne'de yaşadıkları sırada zaman zaman başlarına bir olay gelirmiş. Babam bunu üzülerek anlatırdı. Edirne'de herkesin tanıdığı, saydığı, herkes ahlaklı yaşam için verdiği öğütlerle tanınan bir bürokrat şehrin zenginlerin içki masalarının meddahı olarak bilinirdi. Bu kişi babama ve arkadaşlarına ülke aleyhine kışkırtıcı sözler söylemiş. Tepkileri öğrenmek istermiş, meğer polis ajanı imiş. Babam bu kişinin çocuklarının da öğretmeni idi. Erken yaşta kalp krizi geçirerek öldü. Bu karaktersiz kişinin adını söyleyemiyorum. Bu gün Dahi Herkes Tanıyor. Aynı Aileden Bir Bürokrat Tanıdım. O ilçenin öğretmenleri bu kişinin karakulak olduğunu söylüyorlardı.

O öğretmenler birer vatansever idiler. Andığım öğütücü yağcının akrabası kendisini dairenin önemli bir yerine tayin ettiren amirlerin mektuplarını açıp okuyormuş. Bu kişinin amirlerini tanıdım. Gerçekten tertemiz, vatansever kişilerdi.

KOCAKAFA CAVİT

Babam ve annem emekli olduktan sonra İstanbul'da emekli ikramiyeleri ile daire aldılar.

Bir gün kapı çalınır. Arkadaşlarının kendisine verdiği isimle koca kafa Cavit kapıdadır. Elinde bir kutu badem ezmesi vardır, **"sizleri ziyaret geldim. Ellerinizi öpmeye geldim. Benim hayatımı kurtardınız, bana ekmek verdiniz der."** Her ikisi çok mutlu olurlar.

Bu olayın bir miktar öncesi var. Cahit kafası biraz büyük, kırmızı saçlı, çilli, sevimli, çok yaramaz bir çocuktu. Sanırım babasını kaybetmiş fakir bir aileye mensuptu. Annem ile babam ayrı ayrı okullarda hep aynı sınıfları okuturlardı. Cahit annemin öğrencisi idi. Annem Cahit ile başa çıkamıyordu.. bir akşam babama **"ben bu yaramazla başa çıkamıyorum. Bu çocuğu kazanmak lazım, bu çocuğu sen sınıfına al"**, dedi. Cahit'i Yusuf Hoca İlk Okulu'ndan Gazi Paşa İlkokulu'na aldılar. Babamın baskısı altında okumaya başladı.

İkinci sömestr başladı. Cahit okula gelmiyordu. Babam arkadaşlarına sorar. Çocuklar Cahit bir tamirci dükkânına çırak olarak gitmiştir. Aile bütçesine katkıda bulunacaktır. Babam ustayı tanımaktadır. Ustaya gider ve Cahit'in okula gönderilmesini ister ve Cahit'e vereceği ücreti kendisinin ödeyeceğini, ustanın babamdan aldığı ücreti Cahit'e ödemesini ister. Usta, **"Hocam Cahid'i okula göndereceğim, ücreti senden alamam, ben vereceğim"**, der ve öyle olur. Babam Cahit'e diploma verir.

Aradan seneler geçer, Karayolları Trafik Kanunu yürürlüğe girer. Kanun, ilkokul diploması olmayanların şoför ehliyeti alamayacaklarını söylemektedir. Cahit hayatını şoförlükle kazanmaktadır. Babam ve annemin ona sahip çıkmaları sayesinde mesleğini sürdürmüştür.

KAYBOLAN MEZARLAR

İlkokulda okuduğum sırada öğle yemeği için eve gelir, birlikte okula geri dönerdik. Babam bana bir gün öğle yemeği dönüşü **"gel Selimiye Camii'nin bahçesinden geçelim. Bak sana önemli bir şey göstereceğim"**, dedi. Camiye Kıble tarafındaki zincirli kapıdan girdik. Mihrabın arkasına doğru giden yolun yüksek duvarları kapıdan girince çok yüksektir. İleriye gittikçe yükseklik azalır. Ve köşede bir insan boyundan bir aza düşer. Sağda genç yaşta ecelinden ölen bir şehzadenin mezarı vardır. Beni solda bulunan duvarın köşesine çıkarttı. **"İçerdeki bahçeye bak ne görüyorsun söyle"** dedi. Ben bir şey göremediğimi söyledim. Bunun üzerine, **"bak ora-**

Torunu Erdal ile Ağustos 1966

da ileride yetişmiş bir insan kolu kadar beyaz mermerden yapılmış mezar taşları var, görmedin mi, say onları" dedi. Saydım. Yaklaşık 12 – 13 mezar taşı vardı. Soran gözlerle baktım. Acaba bu taşlar kimlere aitti. Babam Fatih'in Osmanlı kalıcılığını temin etmek için kardeşlerin katledilmesine imkân tanıyan yasayı anlattı, bu çocuklar talihsiz çocuklardır, dedi.

Yaklaşık 15 yıl kadar önce sağ olan kayın validemi ziyarete gittik. Küçük oğluma babamın yaptığı şehzade mezarlarını göstermek için aynı yere gittik. İçeriye aynı yerden baktık. Mezar taşları yoktu. Şaşırıp kaldık.

Edirne kültürüne büyük hizmetleri olan, ortaokul son sınıfta olan ve lisede üç yıl aynı sırada oturan ders dinlediğim sevgili arkadaşım, tarihçi Oral Onur'un evine gittik. Bizi misafir etti, kendisine anlatınca, **"yok ettiler agacığım"** dedi. **"Kimler"** deyince kendini çok milliyetçi sayan bir grubun yaptığını, duyduğunu söyledi. Bu olayı yorumlayalım. Bu bilgisi az gençlerin milli duygularına diyeceğim yok. Padişahların kardeş katletmelerinden onlar adına utanıyorlar. Bu tarihi, kiri, belgelerini yok etmek yoluna gidiyorlar. Bu çocuklar o gün bir kere daha öldüler. Arkadaşım Muhittin Salih Eren **"Osmanlı'da Kardeş Katli"** isimli bir tarih doçentinin yazdığı eseri bastı. Bana da örneğini hediye etti. Sayın yazar alışıldığı gibi, saltanatın bekası için gerekli idi diyor, hiçbir tenkitte bulunmuyor. Bir yazarın dediği gibi, **"içinde cumhuriyet fikri olan hiçbir kimse bu olayı onaylayamaz".**

TATAR SAİT VE GÜLLELER

Babam anlatıyor. Bir gün öğle yemeğinden sonra okuluna gitmek için evden çıkar. Evimizden 100 metre aşağıda sağa sapan sokağın adı Asmalı Sokak'tır. Bu sokağın karşısında bir çıkmaz sokak vardır. O sokaktan bir yıkıcı çıkmıştır. Bir at arabasına yüklediği büyük taş gülleleri götürmektedir. Tatar lakaplı Sait isimli bir kişidir. Babam olayı hemen çözer, **"hayrola Sait bunlar ne, nereye gidiyorsun"**, der. Adam, **"şu evi yıkmak için satın aldım. Evin enkazını aldım, götürdüm. Bodrumdan bu gülleler çıktı. Bunları bir inşaatta kullanacağım"**, der. Babam adama **"bak arkadaş, bunları inşaata götürmüyorsun. Bu semtin adı Tophane'dir. Fatih toplarını burada döktü, yeri bilinemiyordu. Şimdi bu gülleleri müzeye götürüyoruz"**, der. Sait itiraz edemez. Gülleleri müzeye götürürler. Müze müdürüne teslim ederler. Edirne müzesinde sergilenen taş gülleleri böyle kurtulur.

1954 baharında depremden sonra çadırda (Sağda) "İbrahim geldi, insanda yürek yok" tümcesini aklında tutamayan Şükrü Berkcan öğretmen

Bugünün gençleri yıkıcılık mesleğini bilemezler. İkinci Dünya Savaşı çıkınca, Alman orduları hudutlarımıza gelince, evvelce dört işgal geçirdiğimizi bilen çok kişi bir daha geri gelemeyeceklerini düşünerek, ahşap olan evlerinin enkazını yeni türeyen açıkgözlere çok düşük

fiyatlarla sattılar. Bu surette yüzlerce ev yıkıldı. İşte tatar Sait bunlardan biri idi. Terbiyeli biri kişi imiş, babama diklenmemiş.
Tatar Sait'in yıktığı ev Bakkalbaşı diye bilinen Eski Cami'nin karşısında köşede bulunan üç katlı bakkal dükkânının sahibinin idi. Sanırım çocukları savaşta şehit düşmüştü. Eşi yalnız yaşardı. Bu evi çocukluğumda tanıdığım sonra milletvekili olan değerli hemşehrimiz Şerif Ercan'ın kayınpederi satın almıştı. O yıkılan evin yerine tek katlı tuğladan ev yaptırmışlardı.

CAHİT ÖĞRETMEN

Babam denk olmayan evliliklere üzülürdü. Tepkisi biraz acayip olurdu.

Bir yaz akşamüzeri ailece Gazi Parkı'nda havuzun altında bir masada oturuyoruz. Parkın alt kapısından hiç tanımadığımız bir çift parka girdi. Çok yakışıklı bir bey, kolunda çok çirkin, esmer, kara kuru çok şık giyinmiş bir hanım vardı. Bir masaya oturdular. Herkes bu yeni gördükleri çifte bakıyor. Babam bizlere bakıp **"Abe oğlum, bu kadın ne yenir, ne yutulur, bununla yatağa girilir mi be! Allah sana hiç akıl vermedi mi"**, dedi. Bu sözleri çok sevdiği ve okuyup yüksek mevkilere gelen değerli bir öğrencisinin yaptığı hatalı bir evlilikte söylemişti. İstemeyerek nikâh tanığı oldu. Öğrencisi ile evlenen kız problemli idi. Adama kan kusturuyordu.

Bir gün babamla Alipaşa Çarşı'nın orta kapısına doğru caddede yürüyoruz. Karşıdan matematik hocamız Edirneli ve Edirne şivesi ile konuşmaya özen gösteren Hocam Cavit Bey'in geldiğini gördük. Kolunda bir hanım vardı. Ben hocamı başımla selamladım. Babamla birbirlerini çok severlerdi. Babam Cahit Bey'e eli ve yüzü **"bu da nesi Cahit"** gibilerinden bir işaret yaparak sordu cevap çok güzeldi. Serbest kolu ve elini kullandı. Parmaklarını birleştirdi ve göğsüne üç dört defa vurarak, **"bu hanım benim eşim"** işaretini yaptı. Babam, **"abe Cahit anladım. Ama göğsünü deleceksin. Yavaş ol, ne ise sonunda bulabildin"** dedi. Müzmin bekâr hocam demek ki sonunda evlenmişti. Babam hocamın eşini ona layık bulmuştu, **"Cahit bekledi, bekledi, turnayı gözünden vurdu"**, dedi. Cahit Bey çok iyi bir insan, çok iyi bir öğretmendi. Objektifliği ben ondan öğrendim. Lisenin 2. sınıfında yazılı sınav yaptı. Okuduğu yazılı kâğıtlarımızı dağıttı. Yaptığımız hataları kırmızı kalemle göstermişti. Akılları matematiğe eren ressam Nihat ile kaptan Haldun aldıkları kırık notlara itiraz ettiler. Çözümlerinin doğru olduğunu çok sert ve kırıcı sözlerle söylediler. Ben içinden **"gitti bu ikisi, sınıf geçmeleri, diploma almaları mümkün değil artık"** diye düşündüm. Hocamız, terbiyesi ile güleç yüzle, sakin sakin hatalarını anlattı, onları sakinleştirdi. Sene sonunda bu arkadaşlarımız sınıflarını geçtiler, ertesi sene mezun oldular. Neden aklımdan böyle geçti derseniz, öğrenci düşmanı hocalara karşı bu davranışta bulunulsa idi, hemen resmi muameleye tabi tutulacaklar, disiplin cezası alacaklar, beklide okuldan atılacaklardı. Cahit hoca pırıl pırıl bir insandı. Hata yaptığımızda bizimle dalga geçer ve Edirne şivesi ile **"abe kabak, abe susak, elma ile armut toplanır mı"** derdi. Bu hitap şekli nedeniyle adı Kabak Cahit idi. Birde biraz büyükçe ve yuvarlak, saçsız başı nedeni ile bu lakabın takıldığını sanıyorum. Adı geçen iki, arkadaşımda öldüler.

BABA ÖĞÜDÜ

Bir müşkülü olup çözemeyen aileler, kavgalı çiftler gelirler babamdan, annemden yardım isterlerdi. Hastalanan doktora gidemeyen hanımlar anneme gelirlerdi. Her ikisi de hiçbir menfaat beklemeden onlara yardım ederlerdi.

Babam her şeyi öğretirken, gösterek, uygulayarak öğretirdi. Bu öğretmenliğin gereğidir.

Ufak 5-6 yaşında bir çocuktum. Bir gün evimizin önünden öküz arabası geçiyordu. Babam pencerenin kanatlarını açtı, pencere önündeki taş döşeli yere beni kaldırıp çıkarttı. **"Arabaya bak ne görüyorsun"**, dedi. Ben bir şey anlamamıştım. Ancak kirli kaput bezinden yapılmış bir yorganın altında galiba birisi vardı. Babam öküz arabasının önündeki şahsa **"hemşehrim nereye gidi-yorsunuz"** deyince köylü **"ölümlük hastamız var, doktora gidiyoruz"** dedi, ona **"Allah yardımcınız olsun"** dileğinde bulundu. Beni aşağıya indirdi, pencereyi kapattı. Ve bana **"bak oğlum bu köylü yanlış yapmış. Bir hastalığın arazları çıkınca hemen doktora gidilir, ölüm günü beklenmez"** dedi.

Bu öğüdü ben hep tuttum. Pek çok kere hastalandım. Babam kalp krizinden,19. 01. 1971 günü öldü. Ben babam gibi biraz kiloluyum. Kalp damarlarımın tıkanabileceğini hep düşünür, yanımda isordil adlı ilacı taşıdım. 2007 yılının Mayıs ayında göğüs ağrıları duyunca babamın öğüdünü tutarak hemen doktora gittim ve gerektiği için bay pas ameliyatı oldum.

Babamın bana verdiği öğütler yaşamımda hep yol gösterici oldu.

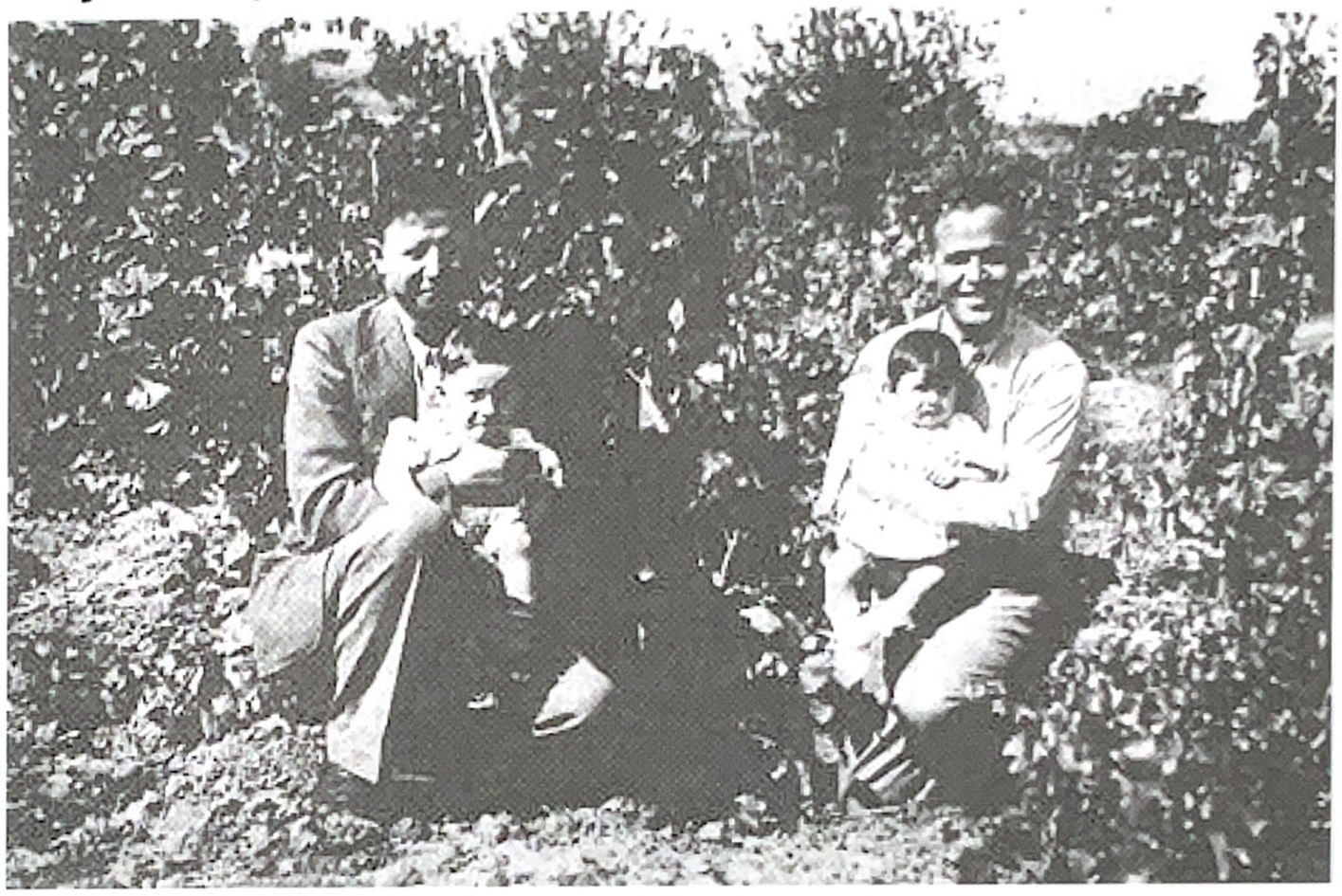

1938 yılı yazı... Murat Özgün ve kucağında oğlu Yavuz, A. İhsan Öğretmen ve kucağında kızı Ertan

ÖĞRETMENE ELEŞTİRİ

Babam Türkçeyi doğru konuşamayan bir öğretmene çok bozulurdu. Lazların kahvesinde bu kişi aykırı sözler söylermiş. Babam ona **"oğlum... Türkçeyi öğren de gel"** demiş. Adam, babama çok kızarmış ancak babamın kentte ağırlığı var. Sesini çıkartmazmış. Lise bitirme sınavında hıncını benden çıkarmak istedi. Olay şöyle oldu. Önüme edebiyat kitabını açarak bir yazı koydular, oku, yorumla dediler. Cenap Şahabettin'in bir şiiri idi. **"Pembe koyunlar"** diye bir cümle vardı yazıda. Bu ne demek dediler. Ben öğretmenlere **"bu yazar saçmalamış, koyunlar pembe olmaz"** dedim. Bu öğretmen beni azarladı, **"o sair, o şair"** dedi. Dili dönmüyor, şair diyemiyordu. Öbür öğretmenler müdahale ettiler **"azarlama çocuğu, pembe koyun olmaz, ancak şair öle görmüş"** dediler. Ben sınıfı geçtim. Bu öğretmen Türkçeyi doğru konuşamadığı için öğrenciler bununla dalga geçerler, çok kızar çocukları müthiş şekilde döverdi.

Resim öğretmenimiz **"sos"** lakaplı Süleyman Bey, Türkçeyi göçmen geldiği için Grit şivesi ile konuşuyordu. **"Sus"** diyemez, **"sos"** derdi. Bu nedenle kendisine bu lakap takılmıştı. Hoş, zararsız bir kişi idi. Şairliğe soyunmuştu. Ancak ipsiz sapsız şeyler yazıyordu. Derslerde şiirlerini öğrencilere okurdu. Öğrenciler kendisine **"çok güzel yazmışın hocam"** derlerdi. Bir gün Edirne Lisesi'nde tatil saatinin birisinde

Süleyman Hoca şiirlerini öğretmenlere okumuş. Türkçeyi doğru konuşamayan öğretmen Süleyman Hoca ile dalga geçmiş. Aralarında ki sürtüşme kavgaya dönmüş ki, bizim Süleyman Hoca öbürüne iki tokat atmış yere yıkmış, dövmeye başlamış, adamı hocanın elinden almışlar.

BİR ÖĞRETMEN VE ASKERİ MAHKEME

II. Dünya Savaşı'nda Edirne'de çok acı bir olay yaşandı. Bulgaristan hududunda bulunan bir köyde öğretmen olarak çalışan babamın arkadaşı Hasan öğretmeni tutukladılar. İddiaya göre ölüme mahkûm edildi. Bir gün sonra idam edilecek. İlk ve ortaokuldan sınıf arkadaşım olan 6-7 yaşındaki oğlu Fikret'i görmek ister. Fikret gider, Hasan hoca duymuş ki, ilkokulda okuttuğu bir kişi yörede konuşlanan bir tümenin komutanıdır. **"Beni yarın kurşuna dizecekler, paşaya git, durumu mu anlat, casusluk yapmadım. Suçlandığım tarihte ben köyde yoktum. Edirne'de resmi görevle bulunuyordum. Mahkemede bana inanmadılar, savunmamı araştırmadılar, beni ihbar eden kişinin söylediklerine itibar ettiler"**, der. Fikret gider bin bir zorlukla Paşa'ya ulaşır, durumu anlatır. Hasan Hoca yeniden yargılanır, resmi belgelerle olay yeri olduğu iddia edilen yerde değil, başka yerdedir, beraat eder.

Bir kurmay binbaşıyı casus yakalamak görevi ile Edirne'ye göndermişlerdir. Ancak casus tutamamaktadır. Amirleri onu, **"casus tutamıyorsun"** diye azarlar, oda Hasan Hoca'ya iftirada bulunur. Binbaşı ordudan atılır. Ancak devlet bu öğretmene takmıştır. Milli Eğitim Müdürlüğü'nde görevli birisi Hasan Hoca'yı çağırır **"sen görevini yapmıyorsun, emekli olman lazım"** diye azarlayarak ona emeklilik dilekçesi yazdırır ve imzalatır, elinden alır. Hasan Hoca babama gelir, **"Ahmet başıma şöyle şöyle bir iş geldi, korktum dilekçeyi imzaladım. Ne yapayım"** der. Babam ona **"yarın o kişiye git dilekçeye bir cümle ekleyip size vereceğim de, dilekçeyi al, yırt, parçala, adama sakın parçalarını verme, sakın korkma"** der. Hasan Hoca talimatı aynen yerine getirir ve dilekçeyi yetkilinin elinden alır, adamın odasından kaçar babama gelir. Dilekçenin parçalarını yakarlar. Hasan Hoca yaş haddinden emekli olana kadar çalıştı.

İki torunu Erdal ve Özdol, eşi Zehra, baldızı Şeker Deniz ile

Hatırlayın, 1971 sıkıyönetiminden sonra tutuklanan Madanoğlu ve arkadaşlarını yargılayan askeri mahkeme delillerin yasadışı yollardan toplandığı gerekçesiyle savcının isteğine uyarak sanıkları oy birliği ile beraat ettirdi. Mahkemenin başkanı Hâkim Albay Remzi Şirin ve arkadaşları vicdanlarını karalamamışlar, kendilerini kullandırtmamışlardı. Askeri Yargıtay bu kararı oy birliği ile onadı. Hâkimliğimde kendim, kimseye; özellikle siyasilere hiç kullandırtmadım. Siyasileri yanıma hiç sokmadım.

SABRİYE GÖKÇE ÖLDÜĞÜNDE

Bir acı anı daha var. Babaannem Sabriye Gökçe 16.09 1938 günü ölür. Bu ölümü hatırlamıyorum. Ancak bana, **"Babaannen öldü, Ömer amcana telgraf çektim. *'Annemiz öldü, gel'*, diye. Bana telle cevap verdi. *'Yol paramı gönder, geleyim'* dedi. Buna çok üzüldüm"** dedi.

Önünde o günün Cumhuriyet Gazetesi vardı. Gazetenin ilk sayfasının alt sağ köşesinde yayınlanmış bir fotoğrafı gösterdi. Anne Zebra ölmüş, yerde yatıyor. Bebek zebra anasına kalk diye ayağıyla dokunuyor.

Bu fotoğrafı kesti ve ağabeyine bir mektup yazdı. Mektubu bana okudu. **"Yabani eşek anasına acıyor, sen anana acımıyorsun. Yazıklar olsun sana"** yazıyordu mektupta.

Küçük yaşıma karşın bu olayı hiç unutmadım.

RUS HARBİNDE BİR YAZIŞMA VE YENİ HARFLER

Okuduğu gazetede yayınlanan önemli yazıları bana okuturdu. Tahminime göre, Lise 2.de okuduğum senenin kışında 1948 olacak, Cumhuriyet'in ikinci sayfasında yayınlanan vaktiyle Edirne'de edebiyat öğretmenliği yapmış olan İsmail Habip Sevük'ün bir yazısı idi. Bunu bana okuttu.

Yazıda şunlar yazıyordu: 1877 Savaşı çıkar, Rus orduları Tuna'yı geçer, Edirne'ye hemen haber gelir. Saltanat makamına resmi yazı ile bildirilecektir. Bilindiği gibi resmi yazışmalar, inşa nesri ile yazılmaktadır. İfadenin şiirsel bir anlatımla olması zorunludur. Olayı anlatan ifadeler çok uzun olsa bile tek cümle ile anlatılması ve arada sözcüklerin kafiyeli olması gereklidir. Bir türlü kafiyeleri tutturamazlar.

Ruslar Edirne'ye girerler, görevlilerin masasında bu yazı üzerinde çalıştıklarını görürler ve sorarlar, **"ne yazıyorsunuz"** derler. Bizimkiler de anlatırlar. Adamlar bir güzel gülerler. Sultan hazretlerine **"Rus Ordusu Tuna'yı geçti, bize savaş ilan ettiler"** cümlesi aylarca istenildiği gibi yazılamamıştı.

Elimde Genel Kurmay Başkanlığımızın bastırdığı E. Hv. Tğg. H. Hikmet Süer'in yazdığı **"1877-1878 Osmanlı- Rus Harbi Balkan Cephesi"** isimli eser var. Bu eserde anlatıldığına göre, savaş 24.04, 1877 günü başlamış, Ruslar Edirne'ye 16,01,1878 günü girmişler. *(Sayfa 65 ve 498)* Bakın arada tam 268 gün var. İnsaf edin. Şimdi şu gerçek ortaya çıkıyor. Latin alfabesinin alınması, Osmanlı yazı usullerinin atılması çok yerinde olmuştur. Anılan eser İstanbul'da Harbiye'de bulunan askeri müzede 10 TL bedelle satılıyor.

Yeni harflerin kabulünden sonra, Edirne'den pek çok öğretmen Yunanistan ve Bulgaristan'da bulunan Türklerin öğretmenlerine yeni harfleri öğretmek için görevlendirilirler. Babam, Karaağaç'ta trene biner, tren Bulgaristan'a girer... Bir istasyonda trene binen bir baba ve altı oğlu, babamın bulunduğu kompartımana gelip otururlar. Hepsi Türkçe bilmektedir. Konuşmaya başlarlar... Hepsi ayrı ayrı siyasi partilere üyedirler. Hepsinin partilerinin genel kongreleri Sofya'da yapılacaktır. Oraya gitmektedirler. Babamın aklı karışır, **"nasıl olur hepiniz aynı görüşte değil de, başka siyasi görüşlere mensup oluyorsunuz"**, deyince baba Bulgar, **"bizde siyaset çok yıkıcıdır. Ailemizi korumak için ayrı ayrı partilere yazıldık. İktidar hangi partiye geçse ailemize bir şey olmaz"** der. Sonra ekler **"Sizde hep cemi, cemi, cemi var, başka bir şey yok"** der. Bulgar aile reisi cami sözcüğünü **"a"** harfini uzatarak söyleyememektedir. Babam cevap veremez, çok üzülür.

CELAL SARVAN VE İBRETLİK BİR ANI

Dini bayram günlerinde ailece bayram ziyaretlerine gidemezdik. Eski ve yeni öğrencileri evimizi doldururlardı. Sadece öğrenciler değil, semtin gençleri, yaşlıları, özellikle yaşlı hanımlar her bayram evimizin misafirleri idiler.

Babamın, ilkokuldan öğrencisi olan Celal Sarvan, çok değerli bir kişi idi. Ailesinin mali durumu nedeniyle lisede okuyamamış ve Erkek Sanat Enstitüsü'nü bitirmişti. Ancak sanatkar olarak çalışmak istemiyor, öğretmen olmayı çok arzu ediyordu. Babama söylemiş, **"bana yardım eder misiniz"**, demiş. Ders kitaplarını almışlar. Birlikte iki sene çalıştılar. Girdiği sınavlara birlikte gittiler.

Celal ağabeyim, sonunda öğretmen okulunu bitirdi, öğretmen olarak atandı. Babamın bir öğrencisi olan ayakkabıcı Nuri'nin kızı Mübeccel hanımla evlendi. Değerli oğulları, belediyede mimar olarak çalıştı. Tatillerde, öğrencileri; Hakkı Soyyanmaz ve Celal Sarvan, akşamüzeri babamı bulurlar, Gazi Parkı'nda oturur, sohbet ederler, babamın geniş kültür birikiminden yararlanırlardı. Hakkı ağabeyim ve babam anlatıyorlar. İki arkadaşına çay ısmarlamanın maliyeti nedir ki, ama bizim Celal hocanın eli hiçbir kere cebine gitmezmiş. Babam bu durumu görür, ancak tabi karşılardı. Babam, Celal'i çok severdi.

Bir anı var ki; ibretlik... Bir milli bayram sabahında, saat 5 civarında kapımız çalındı. Bu saatte bir otomobil kapımızın önünde durmuştu. Şoför, otomobilin kapısında bekliyordu. Merak bu ya, ben de aşağı indim. Babam kapıyı açtı. Önemli bir görevde bulunan bir öğrencisi gelmişti. Bayram töreninde konuşma yapacakmış. Ne söyleyeceğini bilemediği için, babamdan yapacağı konuşmayı yazmasını istemiş, ancak eline verilen metni kaybetmiş. Babam adamı içeri aldı, dolaptan bir kâğıt aldı. Kısa bir zaman içinde adamın nutkunu yeniden yazdı, eline verdi. Adam minnet hislerini sundu. **"Aman kimse duymasın hocam"** dedi. Babam adama **"bu kadar senedir nutuklarını ben yazarım, şimdiye kadar kim duydu"** dedi.

Gitmesinin ardından patladı. Söylenip duruyordu **"bu adamları nasıl buralara getiriyorlar. bu adamlar yeteneksiz oldukları halde bu görevlere nasıl talip oluyorlar"**, diyordu.

Bu adamın adını soyadını yazamıyorum. Ailesini çoğumuz tanıyor. Bilmem Aziz Nesin'in Zübük isimli eserini okudunuz mu? Okumadı iseniz büyük bir noksanlıktır.

BABAMIN ÖĞRETMEN ARKADAŞLARI VE ÖĞRENCİLER

Babamın okulunda birlikte çalıştığı öğretmenler, Hilmi Bey, hocam Fatma Bingöl, Bihter, Şaziye, Sadiye Zorlutuna, Kevser hanımları hatırlıyorum. Hepsi birbirinden değerli öğretmenlerdi.

Babam ve annemin bir öğrencisi de Nuh Remzi Ergeneman'dır. Babası Devlet Demir Yolları'nda ufak bir ücretle çalışan işçidir. İlkokul birinci sınıfa başlayan oğluna okul kıyafeti almaya imkân yoktur. Çocuğun ayağında siyah adi bezden don ve donun beyaz uçkuru vardır. Çocuk kıyafetinden utanmaktadır. Annemin babama teklifi ile kimseye duyurmadan münasip okul giysileri, palto, ayakkabı alırlar. Çocuk okumak istemektedir. Babam önüne düşer, girdiği sınavı kazanarak Kuleli Askeri Lisesi'ne girer ve liseyi bitirir. Avrupa'da mühendis olarak okumak için sınava girer, onu da kazanır. Almanya'da mühendislik okuyacaktır. II. Dünya Savaşı çıkar. Bu kere öğrencileri Amerika'ya göndermeye karar verirler. İngilizce öğrenmeleri için, İstanbul'da bulunan Robert Lisesi'nde okumaya başlar. Bir okul dönüşü Karaköy'den Kadıköy vapuruna biner. Vapurun zemin katında kapıdan girince, hemen önde gelen bir yere oturur. Vapur hareket eder-

ken, içeriye çok şık bir hanım girer, Remzi ağabey ayağa kalkar, bu hanıma yerini verir. Hanım, Remzi ağabeye, **"sırtınızda Harbiye üniforması var, bu tarihte Ankara'da olmanız gerekli değil mi, burada ne yapıyorsunuz"** diye sorar. Nuh Remzi, Amerika'ya mühendislik eğitimine gideceğini, Robert Lisesi'nde İngilizce eğitimi aldığını, uçak mühendisi olacağını söyleyince, bu hanım bir generalin eşi olduğunu söyler ve **"Amerika'dan gel, seni Kayseri Uçak Fabrikası'na tayin edecekler, sana uçak fabrikası müdürü Albay'ın kızını alayım"** der. Nuh Remzi 4 senelik eğitimi 3 senede bitirir. Yüksek ahlaki değerlerini hocaları da görürler. Jet uçaklarının gizli ikmalinde görev verirler. Gerçekten Mühendis Üsteğmen olarak Kayseri Uçak Fabrikası'na atanır. Fabrika müdürü Albay'ın çok değerli kızı Şaziye hanımla evlenmeye talip olup, babasından kızı ister. Kabul olunur. Nikah töreninde vapurda yer verdiği general eşi hanımda vardır. Onu tanır, yanına gelir, **"sen bana vapurda yer veren öğrencisin. Bak benim dediğim gerçekleşti"** der.

Nuh Remzi, albaylığa kadar yükseldi. Daha sonra ilk kurulan traktör fabrikasının ve daha sonra Erdemir'in genel müdürü oldu. Her bayramda mutlaka mektup yazar, Edirne'ye geldikçe ziyaret ederdi. Bir süre önce öldü. Bu olay son derece enteresandır.

Her zaman takdirle andığım rahmetli Edirne Lisesi'nin müdürü Cemal Gökçe'nin arkadaşı idi. Birlikte Edirne kültürüne çok hizmet ettiler. Halkevi'nin siyaset ile kesinlikle ilgisi yoktu. Tutucular, halkın aydınlanmasını istemiyorlardı. Kapattılar bu değerli kuruluşu. Yaz tatillerim Halkevi'nin kütüphanesinde müzik kollarında geçti. Duyduğuma göre kütüphaneyi kapatmışlar. Doğru ise çok yazık.

Lisemizin rahmetli müdürü Cemal Gökçe felsefe hocamız idi. Her pazartesi ve cumartesi günleri yapılan bayrak törenlerinde bizlere medeniyet, ahlak dersleri verirdi. Kendisini hayranlıkla, dikkatle dinlerdim. Ondan çok feyiz aldım. Babamın sevgili arkadaşı, dostu idi.

Babamı hasretle anıyorum. Ona, onun aydınlık fikirlerine, ülke sevgisi ile dolu sözlerine doyamadım. Büyüttüğüm fotoğrafları, Atatürk fotoğrafları ile birlikte çalışma odamın duvarlarını süslüyor. Babam ve arkadaşlarının tümü vatansever kişilerdi. Aralarında yanlış kişi hiç olmadı. Hiç birisi öğrencilerini bütünlemeye bırakıp, onlara para karşılığı ders vermediler. Annemin İstanbul Fatih'te görevli olduğu okulun ders yılı sonunda bazı öğrenci velileri anneme pırlanta yüzükler getirirler, annem kabul etmez. Bunu duyan çok millici ve şair geçinen bir öğretmen anneme, **"hocanım, eski köye yeni adet getiriyorsunuz, bizim ekmeğimize mani oluyorsunuz"** deyince annem bu terbiyesiz kadının ağzının payını verir.

Babam 21.01.1970 günü Azra Erhat'ın Ecce Homo adlı eserini okurken kalp krizi geçirerek öldü. Son okuduğu sayfada o günün takvim yaprağı var. Öyle acılarla duruyor karşımdaki kütüphanede, öyle acılarla ona her gün bakıyorum. Bu kitabı okumak istiyorum, bir türlü elim varmıyor... Annem de kitap okurken öldü. Ne tesadüf.. Her ikisine de hiç doyamadım. Onları her an hasretle, sevgi ile anıyorum. Ne zaman aklıma gelseler, gözlerim doluyor. İkisinin de arkasından çok ağladım, ne çare! O tarihte bay pas ameliyatı yoktu. Bu ameliyatı geçirse daha senelerce yaşardı.

Çok kere gerçekleşen bir olaya şaşar kalırım. Anne babaları ölen bazı çocuklar onların cenaze törenlerine gelmezler. **"Gel babam, annem ölüyor, seni görmek istiyor"** haberlerine kulaklarını tıkarlar. Hâlbuki o analar, o babalar. o çocukları için neler yapmamışlardır. Gelseler, gözlerinden bir damla yaş akmaz.

Babam ve sevgili arkadaşı Murat Özgün başöğretmenin yazdıkları alfabe ile milyonlarca kişi okuma yazma öğrendi. Atatürk devrimlerinin tutunmasında büyük pay sahibi oldukları muhakkaktır.

Öğretmenlerin yaşamları çocuklarla dolu olur. Öğretmenler çocuklar gibi temiz, masum kişilerdir. Yaşamlarında adliyecilerin yaşadıkları acıklı, kirli olaylar olmaz. Size anlatacaklarım bunlar.

Bu yazı Erdoğan Gökçe'nin dergimizde yayınlanan 27. yazısıdır.

İŞİN SIRRI TEKNOLOJİDE.
TEKNOLOJİ, OLİN'DE...

OLİN İKİ KERE RAFİNE.

İsveç "soft column" teknolojisi, yağdaki doğal vitamin ve mineralleri diğer tekniklere göre daha yüksek seviyede korur ve istenmeyen kokuları giderir. Yağa sağlık ve nefaset katar

Olin, sadece Türkiye'nin değil, "soft column" teknolojisi ile yağ üreten dünyanın ilk markasıdır.

Olin'in bu kalite sırrını paylaşanlara şimdiden afiyet olsun.

OLİN

keçecizade®

Lokum - Badem Ezmesi

Kuruluş 1961

Nostaljik Lezzet

Değişmeyen Kalite

ISO9001 WCS UKAS QUALITY MANAGEMENT 060

ISO 22000 WCS UKAS QUALITY MANAGEMENT 080

Hükümet Cd. No: 5 EDİRNE

Tel: 0284 225 24 81 Fax: 0284 213 30 60

www.kececizade.com

Kuruluş 1961